

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่มนุษย์อยู่รวมกันเป็นสังคม มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สิ่งสำคัญหนึ่งที่ทำให้สามารถอยู่รวมกันได้อย่างดี คือการที่เราไว้ใจ เชื่อใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่เชื่อว่าผู้ที่พูดกับเรานั้นพูดความจริง ไม่ได้โกหกหรือหลอกหลวงเรา เพราะถ้ามีการพูดโกหกจะทำให้สิ่งที่สื่อสารนั้นผิดไปจากความจริง และถ้าผู้ฟังไม่สามารถแยกแยะได้ว่าข่าวสารฟังมานั้นเป็นเรื่องโกหกก็จะเกิดการเข้าใจผิด แต่ถ้าทราบว่าเป็นการโกหกก็จะรู้สึกไม่ดีกับผู้ที่พูดได้ การโกหกเป็นเรื่องที่มีในทุกวงการและทุกวงสนทนา ตั้งแต่เกิดจนตายไม่มีใครไม่เคยโกหก (สุทัศน์ ยกส้าน, 2546) การโกหกเป็นการพูดหรือกล่าวอ้างซึ่งผู้หนึ่งรู้ด้วยตนเองว่าสิ่งที่กล่าวนั้นตรงข้ามกับความเป็นจริง และทำโดยมีเจตนาเพื่อชักนำ หรือจูงใจให้ผู้อื่นเชื่อว่าเป็นสิ่งที่จริง (Warren, 1934) นอกจากการโกหกซึ่งมีเจตนาพร้อมด้วยแล้วนั้น ยังมีการที่ผู้ฟังไม่ได้รับรู้ความจริงได้อีกทางหนึ่งคือจากการที่ผู้พูดเองไม่เจตนาจะพูดสิ่งที่ไม่จริงแต่ผู้พูดนั้นไม่ทราบข้อเท็จจริง จึงพูดไปตามความรู้ความเข้าใจของตนในขณะนั้น ผลก็คือ ความผิดพลาดในการพูดนั่นเอง เพราะการผิดพลาด คือการทำสิ่งนั้นๆโดยปราศจากเจตนา และการเข้าใจบางสิ่งในทางที่ผิดๆโดยไม่รู้ข้อเท็จจริง ("Longman dictionary of American English", 2002) ทำให้ผู้ฟังได้รับสารที่ไม่ถูกต้อง การอยู่ในสังคมถ้าเราเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นแสดงออกมากับเราในด้านต่างๆนั้น เราจะสามารถสื่อสารหรือตอบสนองการปฏิสัมพันธ์หรือสิ่งที่เขาแสดงนั้นได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะในสังคมที่มีการโกหกหรือทำผิดพลาด ที่เป็นเรื่องเกิดขึ้นภายในจิตใจของคน ซึ่งความสามารถนี้จะเกิดได้ต่อเมื่อบุคคลนั้นๆ มีทฤษฎีเกี่ยวกับจิตใจ (Theory of mind) คือเมื่อเด็กคิดเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น เด็กๆจะเริ่มต้นเข้าใจจิตใจของพวกเขาเอง และจิตใจของผู้อื่น

Flavell, Miller, และ Miller (1993) ได้อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับจิตใจในเด็กไว้ว่าเป็นทฤษฎีที่เด็กมีความสามารถในการทำนายและอธิบายพฤติกรรมของบุคคลอื่นโดยอ้างอิงสภาวะทางจิตใจ (mental states) ที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ คือ ความปรารถนา ความคิด อารมณ์ ความเชื่อ เจตนาและการรับรู้ของบุคคลนั้นๆ แต่สามารถอ้างอิงได้จากพฤติกรรมของเขา ซึ่งจากการศึกษา สามารถสรุปการพัฒนาความเชื่อเกี่ยวกับจิตใจ เป็น 5 ลักษณะ ซึ่งอธิบายไว้ว่าเด็กเล็กก่อน 2 ปี ทราบถึงความแตกต่างระหว่างคนกับวัตถุ ในด้านที่ว่าวัตถุไม่มีจิตใจ แต่คนมีอารมณ์ ความต้องการ การแสดงออกทางสีหน้า เด็กอายุ 2 – 3 ปี รู้ว่าคนมีความคิด รู้ถึงผลกระทบของสิ่ง

ที่มากกระตุ้นสภาวะจิตใจ ซึ่งรวมถึง อารมณ์ แรงจูงใจ เจตนา ทศนคติ ความเชื่อ ความรู้ หรือ ลักษณะของบุคคล ซึ่งการกระตุ้นที่สภาวะจิตใจไม่ว่าด้านใดก็ตามจะนำไปสู่พฤติกรรมที่แสดงออกมาของบุคคลนั้นๆ เด็กจึงสามารถทำนายพฤติกรรมต่างๆได้จากสภาวะจิตใจ และสามารถใช้พฤติกรรมอ้างอิงถึง สภาวะจิตใจ เมื่อเด็ก 3 ขวบ เด็กมีความเข้าใจว่าความคิดหรือตัวแทนของวัตถุที่อยู่ในสมองไม่ใช่ของจริง เช่น เด็กรู้ว่าเขาสามารถกินอาหารที่จับต้องได้ แต่ไม่สามารถกินอาหารในความคิดได้ และเมื่อเด็กอายุ 4 ปี ถึง 5 ปี จะมีความสามารถเข้าใจการมีตัวแทนในจิตใจ คือ เด็กมีความสามารถเข้าใจธรรมชาติของการพูดโกหกหรือสถานการณ์ที่หลอกลวงอื่นๆ การพูดตลก การพูดคำอุปมา การพูดเสียดสีเหน็บแนม และการพูดกำกวม คลุมเครือ เด็กจะรู้ว่าเหตุการณ์ต่างๆสามารถผิดไปจากความจริงได้ ในสถานการณ์ความเชื่อที่ผิด และความคลุมเครือ พฤติกรรมสามารถผิดไปจากสิ่งที่เป็นในใจได้ เช่น คนรู้สึกเศร้า แต่ยิ้ม เด็กจะรู้ว่าคน 2 คนสามารถมีมุมมอง หรือความเชื่อที่แตกต่างกันได้

สำหรับ Berk (1997) ได้อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับจิตใจว่า คือการที่บุคคลเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของจิตใจทั้งของตนเองและผู้อื่น และรู้ว่าแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันทั้งด้านความคิด การรับรู้ และความรู้สึกแม้จะเผชิญเหตุการณ์เดียวกัน และการที่บุคคลจะสามารถอธิบายหรือทำนายถึงพฤติกรรมของผู้อื่นได้นั้น บุคคลต้องมีความสามารถในการเข้าใจทัศนะของผู้อื่นและของตนเอง (perspective taking) เด็กในวัยเด็กตอนต้น หรือวัยก่อนเข้าโรงเรียน จะเรียนรู้มากขึ้นจากประสบการณ์ต่างๆ เด็กจะเริ่มมีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะจิตใจ(Mental stage) ของตนเองและผู้อื่นมากขึ้นว่าบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกัน แม้จะเผชิญเหตุการณ์เดียวกัน นั่นคือเด็กเริ่มมีทฤษฎีเกี่ยวกับจิตใจ ซึ่งจะทราบได้จากการที่เด็กสามารถอ่านใจผู้อื่นได้ กล่าวคือเด็กจะมีการแสดงออกถึงความเข้าใจหรือรับรู้เกี่ยวกับ การคิด การรับรู้ ความรู้สึก ความเชื่อ และเจตนาทั้งของตนเองและผู้อื่น โดยเฉพาะในเรื่องเจตนา นั้น จะทำให้เด็กรู้ว่าคุณกับวัตถุต่างกัน กล่าวคือ คนมีเจตนาซึ่งต้องรับผิดชอบ โดยดูว่าผู้ที่ทำผิดนั้น ทำผิดโดยมีเจตนาหรือไม่มี แต่วัตถุไม่ต้องรับผิดชอบต่อเกิดอันตรายต่อคน เช่น ไฟช็อตเพราะไฟฟ้าเป็นวัตถุจึงไม่มีเจตนา เราไม่สามารถแยกความรับผิดชอบต่อออกจากจริยธรรมได้ นั่นคือ เด็กเข้าใจว่าในความจริงแล้วเราไม่สามารถแยกเจตนาออกจากความรับผิดชอบต่อและจริยธรรมได้ ถ้าเด็กจะตัดสินเรื่องราวทางจริยธรรมได้เด็กจะตัดสินต่างกัน ดังตัวอย่างการทดลองของ Piaget (1960) ที่เด็กทำแก้วแตกซึ่ง Piaget พบว่าเด็กอายุ 7 - 8 ปี เข้าใจว่าเด็กที่เจตนามีความผิดมากกว่า แต่สำหรับเด็กเล็กๆ จะสนใจจำนวนแก้วที่แตกมากกว่าเจตนา ซึ่งเจตนาจะอยู่ระหว่าง ความต้องการและการกระทำ โดยในตอนแรกคนต้องมีความต้องการจึงจะตัดสินใจกระทำบางสิ่งบางอย่างให้เกิดผลขึ้นมา ซึ่งพบว่าทารกสามารถเข้าใจว่าคนมีการกระทำด้วยตนเอง คือทารกรู้ว่าคนมีการเคลื่อนที่และมีความต้องการของตนเอง เด็กอายุ 3 ปี จะสามารถแบ่งแยกได้ว่าอะไรที่เกิดโดยเจตนาและอะไรที่เกิดโดยบังเอิญ เช่น การ

พูดคำผิด แต่เขายังไม่สามารถเข้าใจได้ว่าผลลัพธ์ที่ได้นั้นอาจจะไม่เป็นไปตามที่ตั้งใจไว้ก็ได้ แต่เมื่อเด็กมีอายุ 4 ปีถึง 5 ปี จะสามารถเข้าใจได้ว่าอะไรเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน กล่าวคือเข้าใจว่าผลที่ออกมาอาจจะไปทางด้านไม่ดีก็ได้แม้เจตนาจะดี นั่นคือไม่จำเป็นต้องมีผลไปทางด้านเดียว (Flavell et al., 1993)

จากการที่เด็กสามารถเข้าใจบุคคลอื่นในเรื่องเจตนาในการกระทำนั้น ได้มีการศึกษาว่าเด็กสามารถเข้าใจการโกหกหรือไม่ และมีการเชื่อมโยงถึงการตัดสินใจทางจริยธรรม เพราะการโกหกคือการเจตนาพูด เขียน หรือสื่อสารในสิ่งที่ไม่เป็นจริง โดย Piaget (1960) ได้ศึกษาจริยธรรมในเด็ก รวมถึงความเข้าใจการโกหกของเด็กอายุ 6 - 12 ปี โดยทำการศึกษา 2 เรื่อง ในเรื่องที่ 1 ศึกษาความเข้าใจเรื่องการโกหกของเด็ก และเรื่องที่ 2 ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก ผลจากการทดลองพบว่าเด็กอายุ 6 - 7 ปี มีความเข้าใจการโกหกว่า เป็นการพูดในสิ่งที่ไม่เป็นจริง โดยไม่คำนึงว่าการโกหกนั้นผู้พูดมีเจตนาหลอกลวงหรือเกิดจากความผิดพลาด ซึ่งยังไม่ถูกต้องนัก และพบว่าเด็กอายุ 10 - 11 ปี จะมีความเข้าใจการโกหก โดยได้ให้ความหมายว่า การโกหก หมายถึง การพูดสิ่งที่ไม่จริงหรือพูดโดยมีเจตนาหลอกลวงผู้ฟัง เด็กวัยนี้มีการคำนึงถึงเจตนาของการกระทำด้วย ต่อมาการศึกษาโดยใช้เนื้อเรื่องที่สอดคล้องกับการศึกษาของ Piaget (1960) คืองานของ Pierson, Pierson และ Seeto (1983) ที่ศึกษาพัฒนาการด้านความคิดเกี่ยวกับการโกหกในเด็กอายุ 5 - 11 ปี เปรียบเทียบกับผู้ใหญ่ ซึ่งแบ่งกลุ่มอายุเป็น 5 กลุ่มคือ อายุเฉลี่ย 5 ปี 8 ปี 9 ปี 11 ปี และ 33 ปี กลุ่มอายุละ 40 คน เป็นชาย 20 คน และ หญิง 20 คน รวมทั้งหมด 200 คน โดยให้ดูวีดีโอที่แสดงโดยตัวละครและบรรยายเสียงจากสถานการณ์ 10 เรื่อง เมื่อดูวีดีโอแล้วจึงสัมภาษณ์ว่าสถานการณ์ใดเป็นสถานการณ์ที่โกหก แล้วให้คะแนนตัวละครในแต่ละเรื่องเพื่อประเมินจริยธรรมตั้งแต่ดีมากที่สุดจนถึงไม่ดีมากที่สุด และถามต่อว่าเคยโกหกหรือไม่ คิดว่าการโกหกเป็นสิ่งที่ผิดหรือไม่ ทำไมจึงต้องโกหก และอะไรจะเกิดขึ้นเมื่อโกหก ผลการศึกษาพบว่าใน 4 สถานการณ์แรกที่เป็นเรื่องไม่ได้โกหกนั้น เด็กบอกว่าเป็นการโกหกน้อยลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น พบว่าเด็กอายุ 5 ปี ยังไม่ค่อยเข้าใจการโกหกชัดเจน อายุมากขึ้นจึงจะเข้าใจชัดเจน ซึ่งสนับสนุนงานของ Piaget ส่วนอีก 3 เรื่องถัดมาที่โกหกเพื่อปกป้องตนเอง ในทุกกลุ่มอายุบอกว่าเป็นการโกหกและเด็กบอกว่าเป็นการโกหกที่ไม่ดีที่สุด จากการสัมภาษณ์เด็กที่ว่าเคยโกหกหรือไม่ ผลพบว่าส่วนมากของเด็กอายุ 5 ปี บอกว่าไม่เคยโกหกมาก่อน และพบว่าเด็กอายุ 11 ปี ไม่มีคนใดที่ตอบว่าไม่เคยโกหกมาก่อน แสดงว่ายิ่งมีอายุมากขึ้นจะมีการโกหกจำนวนมากขึ้น และที่ถามว่าการโกหกเป็นสิ่งที่ผิดหรือไม่ พบว่า เด็กอายุ 5 ปี ส่วนมากตอบว่าเป็นสิ่งที่ผิด และต้องถูกลงโทษ ส่วนเด็กอายุ 11 ปี มีเพียงร้อยละ 28 ที่ตอบว่าการโกหกเป็นสิ่งที่ผิด และเห็นด้วยกับการถูกลงโทษ และพบว่ามีการศึกษาต่อมาที่สอดคล้องกับการศึกษาของ Piaget (1960) ที่พบว่าเด็กอายุมากถึงจะเข้าใจเรื่องการโกหก นั่นคือการศึกษาของ Strichartz และ Burton (1990) ที่ทำการศึกษา

พัฒนาการของเด็กในเรื่องการแยกแยะว่าเรื่องโกหกและเรื่องใดเป็นเรื่องจริง โดยศึกษาว่ามีความเข้าใจตรงกับผู้ใหญ่เมื่ออายุเท่าใด กลุ่มตัวอย่างมี 150 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มคือ อายุ 3 ปี 5 ปี 7 ปี 11 ปี และผู้ใหญ่ กลุ่มละ 30 คน โดยแบ่งเป็นผู้ชาย 15 คน ผู้หญิง 15 คน ผลพบว่า ในเด็กอายุ 3 ปี ไม่สามารถแยกแยะเรื่องจริงกับเรื่องโกหกได้ เด็กอายุ 5 ปี ถึง 7 ปี สามารถแยกแยะเรื่องจริงและการโกหกได้ในเรื่องที่แสดงถึงความจริงหรือโกหกอย่างชัดเจน รวมทั้งพบว่าเด็กอายุ 11 ปี สามารถพิจารณาแยกแยะระหว่างเรื่องจริงกับเรื่องโกหกได้ใกล้เคียงกับผู้ใหญ่

ในเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน อายุเฉลี่ย 3-5 ปี นั้น Siegal และ Peterson (1996) ได้ทำการศึกษา ความสามารถของเด็กในการตอบคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์การโกหก หรือการผิดพลาด มีทั้งหมด 5 การทดลอง วัตถุประสงค์การทดลองที่ 1 เพื่อทราบความสามารถของเด็กในการแยกแยะการโกหกและการผิดพลาด การทดลองที่ 2 เพื่อทราบความสามารถในการแยกแยะว่าตัวละครที่โกหกหรือผิดพลาดเป็นตัวละครที่รู้ความลับ การทดลองที่ 3 ศึกษาเพิ่มเติมโดยเน้นให้ชัดเจนเกี่ยวกับตัวละครที่ทำผิดพลาดโดยไม่เห็นและไม่ได้ยิน การทดลองที่ 4 เพื่อทราบว่าการตัดสินใจของเด็กต่อตัวละครว่าตัวไหนทำไม่เหมาะสมก่อนที่จะถูกถามเกี่ยวกับการโกหก และการทดลองที่ 5 ศึกษาการตอบของเด็กในการใช้คำถามว่า "นั่นเป็นการโกหกหรือไม่โกหก" แทนที่เคยถามจากการทดลองก่อนหน้านี้ว่า "นั่นเป็นการโกหกหรือผิดพลาด" โดยการศึกษาได้จัดสถานการณ์ที่เกี่ยวกับตัวละครให้เด็กเข้าใจง่าย คือการโยนเข้ากับเรื่องอาหารและการปนเปื้อน เพราะจากการศึกษาวิจัยที่บอกว่า เด็กอายุ 3 ปี สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งที่เห็นนั้นเหมาะกับการกินหรือไม่ เมื่อมีสิ่งปนเปื้อน (Au, Slidle, & Rollins, 1993; Siegal & Share, 1990; Springer & Belk, 1994) และพบว่าการที่เด็กสามารถแยกแยะว่าอาหารมีการปนเปื้อน หรือไม่มีการปนเปื้อน นั้นสัมพันธ์กับการที่นำมากินได้หรือไม่ได้นั้นมีความสำคัญมากต่อการที่เด็กสามารถป้องกันตนเองในการที่เลือกไม่กินอาหารที่มีการปนเปื้อนซึ่งจะนำไปสู่การเจ็บป่วยในขั้นต้นได้ ซึ่งผลพบว่าเด็ก 3 - 5 ปี ส่วนมากสามารถแยกแยะได้ว่าผู้ที่โกหกคือผู้ที่โกหก และผู้ที่ทำผิดพลาดคือผู้ที่ทำผิดพลาดได้อย่างถูกต้องในคำถามที่ถามว่า "เขาโกหกหรือผิดพลาด" แต่ถ้าถามว่า "เขาโกหกหรือไม่โกหก" เด็กจะมีแนวโน้มตอบไปทางโกหกมากกว่า โดยระดับอายุนั้นพบว่าไม่แตกต่างกัน นอกเหนือจากนั้นพบว่าเด็กอายุ 3 ปี มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการแยกความแตกต่างเรื่องการโกหกกับความผิดพลาดในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยของอาหารกับเรื่องอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องได้

ต่อมา Siegal และ Peterson (1998) ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมจากการศึกษาเดิมของเขา (Siegal & Peterson, 1996) ในด้านความเข้าใจเรื่องการโกหก ความผิดพลาดที่ละเลย และความผิดพลาดที่ไม่เจตนาในเด็กวัยก่อนเรียน ซึ่งรูปแบบในการศึกษาแรกคล้ายงานเดิม คือเพื่อทดสอบว่าเด็กสามารถแยกแยะความผิดพลาดกับการโกหกได้หรือไม่ แต่มีเพิ่มเติมคือเรื่องความสามารถ

ของเด็กในการเชื่อมโยงการโกหก และความผิดพลาดที่เด็กเลือกตอบนั้นเข้ากับการแสดงออกทาง
 ใบหน้าของตัวละครที่เฝ้าดูเหตุการณ์อยู่ ซึ่งถ้าเด็กมีความสามารถในการเข้าใจการโกหกและการ
 ผิดพลาดได้นั้น เด็กวัยก่อนเรียนน่าจะเชื่อมโยงได้ว่าเวลาที่พูดโกหก จะได้ผลทางด้านลบ แต่
 สำหรับกรณีของความผิดพลาดนั้นถ้าเด็กพิจารณาในลักษณะของเจตนาภายในจิตใจเด็คน่าจะ
 โยงว่าความผิดพลาดเป็นการที่ได้รับผลกลางๆไม่ไปทางลบ แต่ถ้าเด็กพิจารณาที่ผลของการ
 แสดงออก เด็กก็น่าจะเชื่อมโยงไปทางด้านลบ พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่สามารถแยกแยะได้
 ถูกต้องระหว่างการโกหกและการผิดพลาด ความแตกต่างข้ามกลุ่มอายุมีเล็กน้อย ซึ่งพบว่ามี
 ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการที่เด็กเลือกว่าตัวละครโกหก และเลือกใบหน้าทาง
 ลบในสถานการณ์ที่ตัวละครโกหก และพบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่เด็กเลือก
 ว่าตัวละครผิดพลาด และเลือกใบหน้าที่เป็นกลางในสถานการณ์ที่ตัวละครผิดพลาด และจาก
 การศึกษาที่สองพบว่าการใช้คำถามก่อนหรือหลังไม่มีผลทำให้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติ และสำหรับการศึกษาที่สาม ที่ให้เด็กแยกแยะระหว่างการทำผิดพลาดที่ละเลยกับการโกหก
 นั้น ผลพบว่าเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่สามารถแยกแยะได้ถูกต้องโดยบอกว่าตัวละครใน
 สถานการณ์การผิดพลาดที่ละเลยนั้นเป็นผู้ทำผิดพลาด แต่ไม่เหมือนการทดลองแรกตรงที่เด็ก
 เลือกให้การผิดพลาดแบบนี้ได้ผลการแสดงออกทางสีหน้าของผู้ดูเหตุการณ์เป็นใบหน้าทางลบ ซึ่ง
 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าความแตกต่างข้ามกลุ่มอายุมีเล็กน้อย

ในประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับการโกหก ศึกษาวิจัยโดยพจนีย์ สุระสรางค์ (2535) ซึ่ง
 ศึกษาเรื่อง การโกหกของเด็กในช่วงอายุ 5 – 11 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายเปรียบเทียบการโกหกในกลุ่ม
 เด็กที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และกลุ่มเด็กที่ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีระดับอายุต่างกัน
 รวมถึงเหตุผลในการโกหกในเด็กที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และกลุ่มเด็กที่ไม่ยึดตนเองเป็น
 ศูนย์กลาง ที่มีระดับอายุต่างกัน โดยศึกษาเด็กที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึง ชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า เด็กในสังกัดกรุงเทพมหานครอายุ 5 - 11 ปี กลุ่มเด็กที่ยึด
 ตัวเองเป็นศูนย์กลางมีอายุระหว่าง 5-10 ปี กลุ่มเด็กที่ไม่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางมีอายุระหว่าง
 6 – 11 ปี โดยจะหลุดพ้นจากการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางทั้งหมดเมื่ออายุ 10 ปี ในกลุ่มเด็กที่ยึด
 ตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีระดับอายุต่างกัน จะมีคะแนนการโกหกที่แตกต่างกัน พบว่าเด็กที่มี
 ระดับอายุ 9 ปี และ 10 ปี มีการโกหกมากกว่าเด็กที่มีระดับอายุต่ำกว่า ส่วนในกลุ่มเด็กที่ไม่ยึด
 ตนเองเป็นศูนย์กลาง พบว่าเด็กที่มีระดับอายุต่างกันมีคะแนนการโกหกแตกต่างกัน คือเด็กที่มี
 ระดับอายุสูงกว่ามีการโกหกมากกว่าเด็กที่มีอายุต่ำกว่า แต่ไม่พบความแตกต่างในเด็กอายุ 9 ปี
 และ 10 ปี พบว่ากลุ่มเด็กที่ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมีคะแนนการโกหกมากกว่ากลุ่มเด็กที่ยึด
 ตนเองเป็นศูนย์กลาง และพบว่า เด็กในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน ซึ่งอยู่ในเขต

ชุมชน มีการโกหกมากกว่าเด็กในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตดอนเมือง ซึ่งอยู่ในเขตชานเมือง

จากทั้งหมดที่กล่าวข้างต้น จะพบว่าการศึกษาที่เด็กเข้าใจเรื่องความโกหก และการผิดพลาดโดยไม่เจตนาได้อย่างชัดเจนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นรูปแบบของความเข้าใจเกี่ยวกับสถานะทางจิตใจ การเริ่มต้นในการตัดสินใจจากการแสดงออกภายนอก อ้างอิงถึงเจตนาที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคลอื่น กล่าวคือในทฤษฎีทางจิตใจ (Theory of mind) เด็กก่อนวัยเรียนตัดสินใจจากลักษณะท่าทางภายนอก และภายในจิตใจขึ้นอยู่กับการรับรู้โดยตรงที่ได้จากการมองเห็น ซึ่งยิ่งกว่านั้นความสามารถของเด็กก่อนวัยเรียนจะประเมินผู้กระทำสิ่งต่างๆบนพื้นฐานความเชื่อที่ผิดตามทฤษฎีทางจิตใจ ซึ่งจากการศึกษาของ Piaget (1960) ที่พบว่าเด็กอายุ 6 ปี ถึง 7 ปียังไม่สามารถแยกแยะการโกหกและความผิดพลาดได้ โดยไม่ได้ศึกษาว่าเด็กอายุต่ำกว่านั้นแยกแยะได้หรือไม่ การศึกษาต่อมา Strichartz และ Burton (1990) ได้พบว่าเด็กอายุ 3 ปี ยังไม่สามารถแยกได้ว่าเรื่องใดเป็นเรื่องจริงและเรื่องใดเป็นเรื่องโกหกโดยมีเพียงการศึกษาของ Siegal และ Peterson (1996, 1998) ที่พบว่าเด็กอายุ 3 - 5 ปีสามารถแยกแยะการโกหกกับความผิดพลาดได้แต่ยังไม่ได้ศึกษาซึ่งถึงอายุขั้นพัฒนาการ ซึ่งงานวิจัยอื่นๆยังไม่พบอย่างชัดเจนถึงความสามารถนี้ในเด็กระดับอายุนี้อย่างไร และจากการศึกษาในประเทศไทยก็ยังไม่พบการศึกษาในเด็กที่อายุ 3 - 5 ปี เรื่องความสามารถในการเข้าใจในการโกหกและความผิดพลาดโดยไม่เจตนา รวมทั้งในเด็กไทยนั้นจะเริ่มมีพัฒนาเรื่องนี้ในอายุเท่าใด และจากการที่ผู้วิจัยศึกษาพบว่างานวิจัยก่อนหน้านี้ได้ศึกษาแยกเพศ ดังเช่น ในงานของ Peterson และคณะ (1983) และงานของ Strichartz และ Burton (1990) ที่กล่าวมาข้างต้นแต่ไม่ได้วิเคราะห์เพื่อระบุว่าเพศที่ต่างกันส่งผลต่อความสามารถในการเข้าใจการโกหกและการผิดพลาดของเด็กหรือไม่ ดังนั้นผู้ทำการวิจัยจึงสนใจศึกษาเพื่อทราบถึงพัฒนาการของเด็กไทยในด้านนี้และเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและเข้าใจเด็กต่อไป

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมาย เกี่ยวกับการโกหกและการผิดพลาดโดยไม่เจตนา

Warren (1934) อธิบายว่าการโกหก (lying) เป็นการพูดหรือกล่าวอ้างซึ่งผู้หนึ่งรู้ด้วยตนเองว่าสิ่งที่ทำตรงข้ามกับความเป็นจริง และทำโดยมีความตั้งใจเพื่อชักนำใจให้ผู้อื่นเชื่อว่าเป็นสิ่งจริง ซึ่งต่อมา English และ English (1986) ได้อธิบายว่าการโกหกนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลกระทำเมื่อติดต่อกับผู้อื่น โดยรู้ว่าสิ่งนั้นไม่ถูกต้องหรือตรงข้ามกับความจริง โดยพยายามที่จะหลอกลวง ซึ่งคล้ายกับความหมายของ Choplin (1979) ที่ระบุว่า การโกหกคือการพูดกล่าวอ้างในสิ่งที่รู้ว่าไม่จริง

และใน *Longman Dictionary of American English* (2002) ได้ให้ความหมายของการโกหกว่าการโกหก (lie) เป็นบางสิ่งที่คุณพูดหรือเขียนว่าคุณนั้นไม่จริงไม่ถูกต้อง และสำหรับในพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2544) ได้อธิบายว่า การโกหก คือ การจงใจกล่าวคำที่ไม่จริง พูดปด หรือพูดเท็จ

จากการศึกษาของ Piaget (1960) ซึ่งได้ศึกษาการให้ความหมายของการโกหกในเด็กอายุ 6 ปี ถึง 12 ปี พบว่า เด็กอายุน้อยกว่า 7 ปี ส่วนใหญ่บอกว่า การโกหกหมายถึง การพูดบางสิ่งบางอย่างที่ไม่จริง โดยเด็กไม่คำนึงถึงเจตนาการโกหก หรือความผิดพลาด คือเด็กรวมการโกหกและความผิดพลาดเป็นการโกหก แต่เมื่อเด็กอายุมากขึ้นเด็กจะสามารถแยกแยะได้ว่าการโกหกนั้นมีเจตนาพร้อมด้วย กล่าวคือมีเจตนาที่จะพูดในสิ่งที่ไม่เป็นความจริง

สำหรับเรื่องความผิดพลาดนั้น *Longman Dictionary of American English* (2002) ได้อธิบายว่า การทำผิดพลาด (mistake) แบ่งได้เป็น 4 ความหมายคือ 1) บางสิ่งซึ่งถูกกระทำในทางที่ผิด หรือการเสนอความคิดเห็นหรือการพูดที่ไม่ถูกต้อง 2) บางสิ่งซึ่งคนทำไปแล้วนั้นรู้หรือเข้าใจภายหลังว่า สิ่งที่คุณทำไปนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง 3) ปรากฏจากการตั้งใจ หรือเจตนาในการทำสิ่งนั้นๆ และ 4) การเข้าใจบางสิ่งในทางที่ผิดๆ

วิทย์ เทียงบุญธรรม (2540) ได้ให้ความหมายของ ความผิดพลาด (mistake) ว่าเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง หรือข้อเสนอบางสิ่งที่ไม่ถูกต้อง การเข้าใจหรือรู้ในสิ่งที่ผิดไป แล้วนำไปบอกคนอื่น ๆ และในพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2544) อธิบายคำว่าผิด คือ ไม่ตรงกับความเป็นจริงไม่ถูก คำว่า พลาด คือ ไม่ตรงที่หมาย การผิดพลาด เป็นเพราะไม่รู้เท่า หรือเชื่อตัวเองเกินไป

ซึ่งสรุปได้ว่า การโกหก หมายถึงการเจตนาพูด เขียน หรือสื่อสารในสิ่งที่ไม่เป็นจริง ส่วนการทำผิดพลาด หมายถึง การกระทำที่ไม่เจตนาที่จะหลอกลวงในการทำสิ่งนั้นๆ

ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตใจ (Theory of Mind)

Flavell, Miller, และ Miller (1993) ได้อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับจิตใจไว้ว่าเป็นทฤษฎี ที่เด็กมีความสามารถในการทำนายและอธิบายพฤติกรรมของบุคคลอื่นโดยอ้างอิงจิตใจที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ คือความปรารถนา ความคิด อารมณ์ ความเชื่อ เจตนาและการรับรู้ของบุคคลนั้นๆ แต่สามารถอ้างอิงได้จากพฤติกรรมของเขา ซึ่งจากการศึกษา สามารถสรุปการพัฒนาความเชื่อเกี่ยวกับจิตใจ เป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

1. จิตใจเป็นสิ่งที่อยู่จริง
2. จิตใจสามารถเชื่อมต่อกับโลกทางกายภาพ

3. จิตใจแยกออกและแตกต่างจากโลกทางกายภาพ
  4. จิตใจสามารถสร้างตัวแทนเกี่ยวกับวัตถุ และเหตุการณ์ได้อย่างถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ได้
  5. จิตใจเป็นสื่อกลางในการอธิบายตีความตามการรับรู้และประสบการณ์ทางอารมณ์
- การพัฒนาเกี่ยวกับทฤษฎีจิตใจในเด็กตามที่กล่าวมา มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

1. จิตใจเป็นสิ่งที่มืออยู่จริง (The mind exists) คือการที่เด็กมีความรู้ว่าคุณเรามีจิตใจ ซึ่งเด็กจะรับรู้ถึงความแตกต่างของวัตถุ กับคนว่าวัตถุไม่มีจิตใจ แต่คนมีจิตใจ มีอารมณ์ มีความต้องการต่างๆ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการเข้าใจจิตใจ โดยพบว่าในทารกมีการแสดงออกต่างกันในการแสดงออกต่อคนและต่อวัตถุ ทารกจะมองหน้าพ่อแม่เมื่อตกใจกลัว เมื่อเด็ก อายุ 18 - 24 เดือน จะมีความสามารถในการใช้สัญลักษณ์ภายนอกแทนวัตถุ โดยเด็กเข้าใจความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างวัตถุและภาพที่เกิดในจิตใจ ดังเช่น การที่เด็กใช้กล้วยหอมซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กเล่นสมมติว่าเป็นโทรศัพท์ พบว่าเมื่อเด็กอายุ 2 ปี หรือ 3 ปี สามารถพูดถึงสภาวะของจิตใจ เกี่ยวกับความต้องการ อารมณ์ หรือสภาวะทางจิตใจอื่นๆ เช่น "เด็กต้องการฉัน" และเมื่อเด็กโตขึ้นเด็กจะสามารถอ้างอิงได้มากขึ้นถึงสภาวะของจิตใจที่เกี่ยวกับความเชื่อ และรู้ว่าคนมีความต้องการ มีความรู้ มีความจำ มีความคิด รู้ความแตกต่างระหว่างคำบางคำ เช่น การเดา การรู้

2. จิตใจสามารถเชื่อมต่อกับโลกทางกายภาพ (The mind has connections to the physical world) คือ นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายว่าจิตใจเป็นเหมือนกล่องดำซึ่งเป็นตัวที่เชื่อมระหว่างสิ่งเร้ารอบๆตัวกับพฤติกรรมที่แสดงออก เด็กอายุ 2 - 3 ปี รู้ว่าคุณสามารถ มีการเชื่อมโยงทางความคิด (Cognitively connected) กับวัตถุและเหตุการณ์ต่างๆในโลกภายนอกของเขาจากสิ่งที่เห็น เด็กรู้ถึงผลกระตุ้นต่อสภาวะจิตใจ (Mental stage) ซึ่งรวมไปด้วย อารมณ์ แรงจูงใจ เจตนา ทักษะคิด ความเชื่อ ความรู้ หรือลักษณะของบุคคล ซึ่งการกระตุ้นที่สภาวะจิตใจไม่ว่าด้านใดก็ตามจะส่งผลให้ไปสู่พฤติกรรมที่แสดงออกมาของบุคคลนั้นๆ เด็ก 3 ปี รู้ว่าความรู้ได้มาจากสิ่งภายนอกที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล โดยเด็กอายุมากกว่า 2 ปี สามารถทำนายได้ว่าการกระทำและการแสดงออกทางอารมณ์มาจากความปรารถนาของบุคคลนั้นๆ แต่เด็กในวัยนี้ ยังไม่สามารถทำนายพฤติกรรมโดยอ้างถึงความเชื่อได้ เด็ก 4 - 5 ปี จะสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างความต้องการ และความเชื่อ ได้ว่า ความต้องการเกิดจากสภาวะอารมณ์ภายในและความเชื่อมีสาเหตุจากเหตุการณ์ภายนอก การที่เด็กมีความรู้ในการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่มากระตุ้นสภาวะจิตใจ และพฤติกรรม จะช่วยทำให้เด็กเข้าใจได้ชัดเจนมากขึ้นถึงสาเหตุต่างๆที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเมื่อเด็กโตขึ้น

3. จิตใจแยกออกและแตกต่างจากโลกทางกายภาพ (The mind is separate from and differs from the physical world) เด็กอายุ 3 ปี จะมีความสามารถเข้าใจว่าสิ่งที่อยู่ในความคิด

หรือจินตนาการของตนนั้นไม่ใช่ของจริง ซึ่งเด็กสามารถแยกจิตใจออกและต่างจากร่างกาย เช่น สิ่งที่อยู่ในความคิดคือคุกกี้ เด็กรู้ว่าตนไม่สามารถรับประทานคุกกี้ในความคิดได้ ไม่เหมือนกับคุกกี้ของจริง เด็กเข้าใจว่าความคิดเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ซึ่งสามารถคิด จินตนาการขึ้นมาได้แม้ว่าสิ่งนั้นไม่มีอยู่ในโลกความจริงก็ตาม แต่เด็กยังคงมีความกลัวเกี่ยวกับผี และสัตว์ประหลาดที่อยู่ในความคิดของตน ขณะเดียวกันก็พบว่าความกลัวนั้นลดลงกว่าเด็กเล็กๆ ซึ่งก็เปรียบกับผู้ใหญ่บางคนที่ยังคงมีความกลัวอยู่แม้รู้ว่าผีไม่มีจริงใน ขณะที่ชมภาพยนตร์สยองขวัญ

4. จิตใจสามารถสร้างตัวแทนเกี่ยวกับวัตถุ และเหตุการณ์ได้อย่างถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง (The mind can represent objects and events accurately or inaccurately) เด็ก 4 – 5 ปี เริ่มมีตัวแทนความเชื่อที่ถูกต้อง เด็ก 3 ปี ยังไม่เข้าใจว่าการกระทำของคนขึ้นอยู่กับความเชื่อของเขา เด็กยังมีความเชื่อที่ผิดว่า ความเชื่อนั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ กล่าวคือเด็กไม่เข้าใจว่า ความเชื่อมีผลต่อพฤติกรรมและกำหนดข้อมูลของบุคคลนั้นๆ แต่เด็ก 4 – 5 ปี จะเข้าใจถึงความเชื่อที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเชื่อของแต่ละบุคคลและความเป็นจริงที่ปรากฏ โดยสามารถเข้าใจว่าความเชื่อที่ผิดของตนเองนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงเป็นความเชื่อใหม่ได้ เด็ก 3 ปี จะไม่อ้างอิงความเชื่อของผู้อื่น เด็กจะใช้ความเชื่อและมุมมองของเด็กเอง เด็กไม่รู้ว่าคนที่อยู่ข้างนอกกับคนที่ได้มองเห็นสถานการณ์จะมีการรับรู้ที่ไม่เหมือนกัน เช่น กล่องลูกอมเปิดมาเป็นดินสอ เมื่อถามเด็ก 3 ปี เด็กจะตอบว่าเป็นลูกอม แต่เมื่อเปิดกล่องมาเป็นดินสอ ให้เด็กเห็น ผู้วิจัยถามว่าถ้าเพื่อนเปิดดูหนูคิดว่าเพื่อนจะบอกว่าในกล่องลูกอมมีอะไร เด็กจะตอบว่าในกล่องลูกอมมีดินสอ เพราะเด็กเอาความเชื่อตนเองเป็นหลัก โดยไม่คิดว่าเพื่อนไม่รู้ข้างในเป็นอะไร แต่ถ้าเด็ก 4 ปีขึ้นไป เด็กสามารถตอบได้ โดยเข้าใจและรู้ว่าคนอื่นเขายังไม่รู้เหมือนตนเอง ซึ่งคนอื่นสามารถมีความเชื่ออย่างอื่นได้ ไม่มีิตตนเองเป็นหลัก การที่จะดูว่าเด็กเข้าใจหรือไม่ดูได้จากการที่เด็กเข้าใจทัศนะของผู้อื่นที่มีมุมมองต่างกันหรือไม่ เช่น การทดลองภูเขาสามลูกของ Piaget การที่เด็กรู้ว่าคนที่นั่งอีกด้านไม่ได้เห็นเหมือนที่ตนเองเห็นแสดงว่าเด็กเข้าใจ การที่เด็กเข้าใจการแสดงออกทางสีหน้าผู้อื่นที่ปิดบังความรู้สึกที่แท้จริง เช่น หกล้มแล้วยิ้มบอกว่าไม่เจ็บ เด็กที่เข้าใจเด็กจะรู้ว่าคนนั้นเจ็บ แต่ปิดบังความรู้สึก การที่เด็กเข้าใจในความคลุมเครือว่าสิ่งที่ปกปิดไว้อาจไม่ใช่สิ่งที่ตนคิดเสมอไป เช่นกระดาษเจาะรูให้เห็นกระดาษอีกแผ่นข้างล่างที่เป็นสีเทาๆ ถ้าเด็กไม่เข้าใจความคลุมเครือเด็กก็จะบอกว่าสีเทาเป็นสีของข้าง หรือกระดาษ แต่ถ้าเด็กที่โตกว่าเด็กจะบอกว่าถ้าจะรู้ต้องดูทั้งหมด และการที่เด็กรู้ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ปรากฏให้เห็นและสิ่งที่เป็นจริง เด็กที่มีพัฒนาการจะสามารถแยกได้ว่าอันไหนเป็นผลไม้ของจริง อันไหนเป็นของปลอม แต่เด็กอายุน้อยกว่า 4 ปี จะมีปัญหาอย่างหนึ่งคือเด็กรับรู้ว่าจะอย่างหนึ่งเป็นอีกอย่างในเวลาเดียวกันไม่ได้ เช่น แมวคิดดี เด็กจะบอกว่าคิดดีคือคิดดี ไม่ใช่แมว ซึ่งเมื่อเด็กเข้าใจเด็กจะมีความสามารถเข้าใจการมีตัวแทนในจิตใจ คือ เด็กมีความสามารถเข้าใจธรรมชาติของการพูดโกหกหรือสถานการณ์ที่หลอกลวงอื่นๆ

การพูดตลก พูดคำอุปมา พูดเสียดสีเหน็บแนม และการพูดกำกวม คลุมเครือ เด็กจะรู้ว่า เหตุการณ์ต่างๆสามารถผิดไปจากความจริงได้ ในสถานการณ์ความเชื่อที่ผิด และความคลุมเครือ พฤติกรรมสามารถผิดไปจากสิ่งที่ป็นในใจได้ เช่น คนรู้สึกเศร้า แต่ยิ้ม เด็กจะรู้ว่าคน 2 คนสามารถ มีมุมมอง หรือความเชื่อที่แตกต่างกันได้

ในการแสดงออกของตนเองนั้น คนเราจะระมัดระวังในการที่จะแสดงอะไรออกมา สิ่งที่แสดงออกภายนอกนั้น อาจจะแตกต่างจากความเป็นตัวตนจริงๆที่แฝงอยู่ภายใน ซึ่งจะมีความ ตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจที่จะหลอกลวงคนอื่น ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่แสดงออกมา บางครั้งอาจจะมีการหลอกลวงตนเอง และอาจจะถูกคนอื่น สิ่งอื่น หรือเหตุการณ์อื่นๆ หลอกลวงด้วย เมื่อเด็กเข้าใจว่าการ เชื่อมต่อระหว่างการอ้างอิงถึงจิตใจภายในกับโลกภายนอกนั้น สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามเวลา สามารถมีถูกหรือผิด สามารถบรรลุผลไปในทางเดียวกัน หรือ ตรงข้ามกัน พวกเขาจะเข้าใจถึงแก่นแท้ของความคิดมนุษย์

5. จิตใจเป็นสื่อกลางในการอธิบายตีความตามการรับรู้และประสบการณ์ทางอารมณ์ (The mind actively mediates the interpretation of reality and the emotion experienced) เด็กเข้าใจว่า จิตใจเป็นสื่อกลางที่ใช้อธิบายความเป็นจริงและประสบการณ์ต่างๆ จิตใจเป็นผู้กระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือจัดการในการเปลี่ยนแปลงข้อมูลกับสิ่งแวดล้อม และสามารถ แต่งเติม บิดเบือนจากความจริงที่ได้รับมา เด็กที่อายุ 6 ปีขึ้นไป จะเข้าใจในเรื่องนี้ โดยเด็กจะเข้าใจ ว่ากระบวนการทางจิตใจสามารถสร้างหรือทำให้เกิดความเชื่อที่ผิด ภาพลวงตา ความลำเอียง การ ให้เหตุผล หรือการประมวลความรู้ที่เคยได้เรียนรู้มาก่อนหน้านี้ เมื่อเด็กเข้าใจว่าจิตใจเป็นผู้กระทำ แทนที่จะเป็นผู้ถูกกระทำ เด็กจะเข้าใจได้ว่าประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลเคยพบเจอนั้นจะส่งผลต่อ สภาวะจิตใจในปัจจุบัน เช่น เด็กเห็น รูปถ้วยเมื่ออยู่ใกล้ๆ ก็บอกว่ารูปนี้คือถ้วย แต่พอผู้วิจัยเลื่อน ถ้วยรูปนี้ออกไป เด็กก็ยังคงบอกว่าเป็นรูปถ้วยแสดงว่าเด็กใช้ประสบการณ์เก่าในการตอบ แต่ถ้า เด็กที่ไม่เคยเห็นมาก่อนว่าเป็นถ้วยวางอยู่ พอมาดูรูปที่ไกลๆ เป็นครั้งแรก เด็กก็จะบอกว่าเป็นเพียง จุดเล็กๆ เท่านั้น แสดงว่าประสบการณ์มีผลต่อการรับรู้

ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตใจ (Theory of mind) นั้นได้มีผู้ศึกษาและกล่าวถึงมากมาย สามารถสรุปได้ว่า เป็นทฤษฎีความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับจิตใจ ทั้งในการเข้าใจตนเองและคนอื่น ๆ โดย ต้องเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะจิตใจ (mental state) ซึ่งทำให้พวกเขาเข้าใจเจตนา ความปรารถนา และความเชื่อ (Brek ,1997; Dehart, Sroufe, & Cooper , 2000; Siegler & Alibali ,2004; เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์, 2549)

ในการศึกษา Theory of mind เรื่องการเข้าใจการโกหกของเด็ก Bennett (1999) กล่าวไว้ว่า ในเด็กอายุน้อยกว่า 6 ปี ไม่สามารถจำแนกความแตกต่างของคำพูดที่ซับซ้อนได้ เช่น ความแตกต่างของการพูดเหน็บแนมกับการโกหก เด็กจะคิดว่าการโกหกจะเทียบเท่ากับการพูดเหน็บ

แนม และการพูดตลก เมื่อเด็กอายุ 6 ปีขึ้นไป จะสามารถแยกความแตกต่างได้ คือถ้าผู้พูดทำโดยตั้งใจผู้ฟังจะเชื่อว่าเป็นการโกหก ในทางตรงกันข้าม การพูดตลก หรือการพูดเหน็บแนม ผู้ฟังจะเชื่อว่าจะไม่ตั้งใจโกหก

มีการศึกษาพัฒนาการของการเข้าใจและการพูดโกหกของเด็ก ดังเช่น Peck และ Haighurst (1960 อ้างอิงใน ทิพย์รัตน์ บรรจงเขียน, 2525) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของการโกหกไว้ว่า เด็ก 3 - 4 ปี ยังไม่รู้จักรับโกหก แต่ที่เด็กพูดโกหก อาจมีสาเหตุมาจาก การพูดไม่ชัด การพูดไม่ถูก การพูดติดอ่าง การพูดไปเพราะไม่รู้ หรือพูดไปจากการที่ไม่เข้าใจ เมื่อเด็กอายุ 5 ปี จะสามารถบอกความแตกต่างระหว่างเรื่องจริงกับเรื่องที่แต่งขึ้นเองได้ เด็กมักจะคุยโอ้อวด หรือขยายเรื่องในการเล่านิทานหรือ เล่าเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้น เช่น อวดว่า ตนเก่งกว่า ของของตนดีกว่า ตนทำได้ดี อย่างโน้นอย่างนี้ เด็กอายุ 6 ปี เวลาทำผิดถ้าถูกถามตรงๆ มักจะพูดโกหก หรือมักจะพูดโกหกเพื่อปกป้องตนเองให้รอดจากการถูกลงโทษ บางคนแม้จะไม่พูดปดเมื่อทำผิด แต่เวลาเล่น การเล่นจะมีการโกงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อตนเป็นฝ่ายแพ้ เด็กอายุ 7 ปี เริ่มมีความเข้าใจว่าการโกหก การโกหก เป็นสิ่งที่ไม่ดี เด็กอายุ 8 ปี สามารถบอกความแตกต่างระหว่างเรื่องตลก เรื่องไม่ กับเรื่องที่เป็นจริงได้ และเด็กอายุ 9 ปี ส่วนมากจะซื่อสัตย์ อาจจะมีการพูดโกหกบ้างเล็กน้อยๆที่ไม่สำคัญ และพบว่าในงานเขียนของ ราศี ธรรมนิยม (2532) ได้กล่าวถึงการโกหกว่า เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี มักจะมีคำพูดที่โกหกประกอบการเล่าเรื่องต่างๆ ตามประสาเด็ก ไม่ได้ถือว่าเป็นเรื่องผิดปกติ ถือเป็นธรรมชาติของเด็กในระยะนี้เท่านั้น เด็กที่พูดโกหกมากคือ อายุ 6 - 12 ปี และวัยรุ่น - 21 ปี

ต่อมาพบว่าในงานเขียนที่สอดคล้องคือ อุมภาพร ตรังคสมบัติ (2542) ซึ่งได้กล่าวถึงการโกหกว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ เสมอในวัยเด็ก ซึ่งสาเหตุของการโกหกในเด็กแต่ละวัยแตกต่างกัน โดยจำแนกความเข้าใจการโกหกและการพูดโกหกตามวัย ดังนี้

ในช่วงอายุ 2-3 ปี เด็กอาจจะเริ่มพูดสิ่งที่ไม่เป็นจริงหลายอย่าง สาเหตุเป็นเพราะเด็กยังไม่สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรจริง อะไรไม่จริง โดยทั่วไปแล้วเด็กในวัยนี้ยังไม่รู้ความหมายของคำว่า "จริง" เพราะเป็นคำที่มีความหมายเป็นนามธรรม ซึ่งเด็กยังไม่สามารถเข้าใจ การพูดโกหกนั้นมักจะเชื่อมโยงกับความคิดของเด็ก ตามจินตนาการ เช่น บอกว่า "หนูบินได้" หรือเอาชนะความกลัว เช่น "หนูมีเพื่อนเป็นสิงโต ถ้าใครรังแกหนูมันจะกัดคนนั้นเลย" บางทีเด็กพูดสิ่งที่ไม่ตรงกับความจริง เพราะวิธีคิดบางอย่างแตกต่างกับผู้ใหญ่ เช่น เด็กมักคิดเอาตนเองเป็นศูนย์กลาง (egocentric) ดังตัวอย่าง "พระจันทร์วิ่งตามเรา" หรือมีความคิดแบบ animism คือ คิดว่าสิ่งต่างๆ ในโลกนี้มีชีวิต ดังเช่น "คุณแม่อย่าตีโต๊ะสิ โต๊ะมันเจ็บ" ความคิดแบบนี้จะทำให้เด็กพูดอะไรเกินเลยไปจนดูเหมือนโกหก แต่จริงๆแล้วไม่ได้โกหก

เด็กวัย 3 - 6 ปี เด็กมักคิดว่าผู้ใหญ่ล่วงรู้ความคิดของเขา บางครั้งเด็กก็พยายามที่จะทดสอบพ่อแม่ว่ารู้ไหมว่าเขาคิดอะไร หรือรู้ไหมว่าเขากำลังพูดสิ่งที่ไม่จริงออกมา บ่อยครั้งที่เด็ก

โกหกเพราะกลัวถูกลงโทษและต้องการเอาตัวรอด เด็กบางคนพูดปดเพราะเลียนแบบพ่อแม่ ที่พูดเป็นตัวอย่าง

สำหรับเด็กโต มีเหตุผลมากมายในการที่จะพูดโกหก ซึ่งเป็นการพูดโดยเข้าใจ และตั้งใจ ส่วน สัทศน์ ยกสำน (2546) กล่าวว่า เด็กเริ่มโกหกเป็นเมื่อมีอายุได้ 2 ปี และเมื่ออายุ 5 ปี ความสามารถในการพูดโกหกมีการพัฒนามากขึ้น และเด็กผู้หญิงมีความสามารถด้านนี้สูงกว่าเด็กผู้ชาย ซึ่งเด็กในวัย 2 - 5 ปี ยังไม่สามารถจำแนกเรื่องจริงออกจากจินตนาการได้ ดังนั้นเวลาที่เด็กเล่าเหตุการณ์บางเหตุการณ์จึงเป็นการพูดจากจินตนาการที่เชื่ออย่างสุดใจว่าได้เกิดขึ้นจริง เด็กยังไม่สามารถแยกความจริงกับความเท็จออกจากกันได้ ส่วนเด็กที่อายุมาก การพูดโกหกทำให้เขารู้สึกว่าเขามีความเป็นอิสระจากอิทธิพลของผู้ใหญ่ และได้กล่าวว่า วัฒนธรรมที่ต่างกัน มีส่วนทำให้คนในชาติมีพฤติกรรมการพูดโกหกที่ไม่เหมือนกัน เช่น เวลาแพทย์ตรวจคนไข้พบว่า เป็นมะเร็ง คนอเมริกันเชื้อชาติยุโรป ร้อยละ 90 คิดว่าคนไข้ควรรู้ความจริง ในขณะที่คนอเมริกันเชื้อชาติเกาหลีเพียง ร้อยละ 50 เท่านั้นที่คิดว่าคนไข้ควรรู้ความจริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนตะวันออกมักคำนึงถึงความรู้สึกของคนใกล้ชิดยิ่งกว่าคนตะวันตก จึงพูดโกหกบ่อยกว่า และผู้หญิงมักพูดโกหกเมื่อต้องการถนอมความรู้สึกของคนใกล้ชิด แต่ผู้ชายมักพูดโกหกในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง ผู้หญิงที่ยังสวยมักมีแนวโน้มว่าจะยิ่งโกหกเก่ง คนที่มีใบหน้าใสหรือใบหน้าที่ดูเด็ก มักประสบความสำเร็จสูงในการโกหก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lewis, Stanger, และ Sullivan (1989) ที่ศึกษาการหลอกลวงในเด็กอายุ 3 ปี 33 คน เพศชาย 15 คน เพศหญิง 18 คน โดยศึกษาว่าเด็ก มีความสามารถในการปิดบังเจตนาของอารมณ์ที่แท้จริงที่เด็กแสดงออกมาหรือไม่ โดยกลุ่มตัวอย่าง จะได้รับการบอกว่าไม่ให้แอบมองของเล่น ขณะที่ผู้ทำการทดลองออกไปจากห้อง เมื่อถูกถามว่าดูของเล่นหรือไม่นั้นเด็กจะตอบอย่างไร และมีท่าทางอย่างไร ซึ่งพบว่าเด็กผู้ชายยอมรับต่อการฝ่าฝืนของตนเองมากกว่าเด็กผู้หญิง เด็กผู้หญิงปฏิเสธการฝ่าฝืนมากกว่าผู้ชาย เด็กผู้ชายพูดความจริงมากกว่าเด็กผู้หญิง เด็กผู้หญิงพูดหลอกลวงมากกว่าเด็กผู้ชาย ผู้หญิงใช้การหลอกลวงเร็วกว่า และการใช้การหลอกลวงที่แนบเนียนกว่าในผู้ชาย ซึ่งเขาได้สรุปเป็น 2 เหตุผล เหตุผลแรก คือ ผู้หญิงน่าจะมีความอับอาย ขวยเขิน เกี่ยวกับการฝ่าฝืนของเขามากกว่าผู้ชาย ดังนั้นจึงมีการยอมรับว่าตนเองฝ่าฝืนต่อผู้ทดลองน้อย เหตุผลที่สอง คือการกดดันทางสังคม ทำให้การแสดงอารมณ์แตกต่างกัน ผู้หญิงน่าจะมีการเริ่มให้ความสนใจในการแสดงความพอใจของสังคม จึงทำให้ยอมรับต่อการฝ่าฝืนน้อย เพราะกลัวที่จะไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ทดลองที่เป็นผู้ใหญ่ การต้องการเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่น และการกลัวการลงโทษ จะเป็นการลดใจในการพูดกลบกลืนหลอกลวงของเด็กผู้หญิง ซึ่งสรุปได้ว่า เด็กเล็กๆเริ่มมีการเรียนรู้ในการปิดบังการแสดงออกทางอารมณ์ ของพวกเขา

Piaget (1960) อภิปรายว่าการโกหกเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดในการศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมของเขา เพราะ การโกหกแสดงให้เห็นถึงจิตใจของเด็ก ที่เกี่ยวข้องกับเข้าใจการกระทำที่มีเจตนาและสถานการณ์การหลอกลวงที่ไม่มีเจตนา ซึ่งเขาได้พบว่า เด็กอายุ 6 – 7 ปี มีความเข้าใจการโกหก เป็นเพียงการพูดในสิ่งที่ไม่เป็นจริง โดยไม่คำนึงว่าการโกหกนั้นผู้พูดมีเจตนาหลอกลวงหรือเกิดจากความผิดพลาด แต่เมื่อเด็กอายุ 10 - 11 ปีนั้น จะสามารถเข้าใจการโกหก โดยมีการคำนึงถึงเจตนาของการกระทำด้วยว่า การโกหกเป็นการพูดสิ่งที่ไม่จริงหรือพูดโดยมีเจตนาหลอกลวงผู้ฟัง

สรุปว่า การโกหก หมายถึง การเจตนาพูด เขียน หรือสื่อสารในสิ่งที่ไม่เป็นจริง ส่วนการทำผิดพลาด หมายถึง การกระทำที่ไม่เจตนาที่จะหลอกลวงในการทำสิ่งนั้นๆ ดังนั้น ทั้งสองคำนี้จึงมีความหมายต่างกันตรงที่มีเจตนาและไม่มีเจตนา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาเพิ่มเติมทฤษฎีเกี่ยวกับเจตนา ดังนี้

ทฤษฎีเกี่ยวกับเจตนา (Intention)

การศึกษาเรื่องเจตนา เป็นสิ่งที่สำคัญเพราะ เมื่อเด็กเข้าใจเรื่องเจตนา จะสามารถทำให้เด็กเข้าใจได้ว่าคนกับวัตถุต่างกัน คือ เวลาที่คนแสดงพฤติกรรมออกมานั้นมีสาเหตุมาจากเจตนาภายในใจโดยมี วัตถุประสงค์ และแผนการณ์ของเขาเป็นตัวผลักดัน และเด็กจะรู้ว่าเจตนาอันเป็นสิ่งที่จำเป็นในการนำไปแยกแยะการตัดสินใจทางจริยธรรม (Astington, 1991 อ้างถึงใน Flavell, Miller, & Miller, 1993) และ การเข้าใจเจตนาอัน ยังเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการตัดสินใจทางสังคม และเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ตัดสินใจทางกฎหมายด้วย (Yzerbyt, Lories, & Dardenne, 1998)

ทารกเรียนรู้ว่าคนมีการเคลื่อนที่ด้วยตัวเองได้ เช่น จากงานวิจัยของ Poulin, Dubois และ Shultz (1988 อ้างถึงใน Flavell et al., 1993) ศึกษาทารก 13 เดือน มองลูกบอลที่ถูกตีด้วยความคุ้นเคย และมีความสนใจน้อยมาก แต่ถ้าเป็นลูกบอลที่เคลื่อนที่เองทารกจะสนใจมองเป็นพิเศษคือใช้เวลามองนาน ซึ่งแตกต่างจากที่มีคนตี พบว่างานวิจัยส่วนมากที่ผ่านมาในการศึกษาเรื่องเจตนา จะเจาะจงลงไปที่ใช้ข้อมูลในเรื่องความตั้งใจของเด็กในการตัดสินใจทางจริยธรรม ดังเช่นงานของ Piaget (1960) ศึกษาโดยมีเนื้อเรื่อง 5 สถานการณ์แต่ละสถานการณ์มี 2 เรื่อง เป็นเรื่องคู่ขนาน คือเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ทำนั้นมีเจตนาในการทำ ส่วนอีกเรื่องหนึ่งไม่มีเจตนาในการทำพฤติกรรมนั้นๆ เช่นสถานการณ์การทำแก้วแตก มี 2 เรื่องคือ เด็กทำแก้วแตก 1 ใบโดยเจตนา กับเด็กที่ทำแก้วแตก 15 ใบ โดยไม่เจตนา พบว่าเด็ก 6 – 7 ปี บอกว่าเด็กคนที่ทำแก้วแตกมากกว่ามีความผิดมากกว่าเพราะดูจากปริมาณแก้วที่แตก ในทางตรงกันข้ามเด็กอายุ 9-10ปี

จะบอกว่าเด็กคนที่ทำแก้วแตก 1 ใบ ทำผิดมากกว่า เพราะเขามีเจตนาที่ไม่ดีในการทำให้แก้วแตก พบว่าเด็ก 9 - 10 ปี อธิบายโดยอ้างอิงกับจริยธรรม ต่อมาได้มีการทำการทดลองให้จานแตก เท่าๆกัน พบว่า เด็ก 7 - 8 ปี สามารถบอกได้ว่าคนแรกทำจานแตกโดยเจตนา สมควรถูกตำหนิ โดยที่เมื่อ Shultz (1980 อ้างถึงใน Flavell et al., 1993) ศึกษาเด็ก 3 ปี ซึ่งคิดว่าน่าจะมี ความสามารถแยกแยะพฤติกรรมที่เจตนา กับพฤติกรรมที่ไม่เจตนาแต่ทำผิดพลาดและเป็น อัดโนมิตีไม่รู้ตัว ซึ่งหนึ่งในงานของเขามีการแยกแยะพฤติกรรมที่เจตนา กับ ความผิดพลาด เช่นพูด ประโยคยาวๆ แล้วพูดผิด เด็ก 3 ปี รู้ว่าที่พูดผิดนั้นไม่ได้เจตนา และเด็ก 3 ปี ยังเข้าใจอีกว่าการที่ เคาเขาแล้วขากระดูกขึ้นมานั้นก็เกิดจากการที่ไม่ได้เจตนา และไม่มีวัตถุประสงค์ในการทำ และ จากงานการศึกษาของ Astington (1991 อ้างถึงใน Flavell et al., 1993) เด็กหญิงโยนขนมปังให้ นกมากิน กับแม่ให้ขนมปังเด็กแล้วเศษขนมปังตกลงพื้นแล้วนกมากิน ซึ่งเรื่องทั้ง 2 เรื่องนี้คล้ายกัน ตรงผลลัพธ์ที่เกิด ทั้งสองเรื่องเป็นผลจากการแสดงพฤติกรรม แต่มีเพียง 1 เรื่องที่มีเจตนาในการทำ เมื่อถามว่าเด็กคนไหนให้อาหารนก เด็ก 4 - 5 ปี ตอบได้ถูกต้องคือเลือกเด็กที่โยนอาหารให้นก แต่ เด็ก 3 ปี เลือกโดยตอบเด็กทั้ง 2 คน พอกัน

เด็กอายุ 3 ปี สามารถอ้างอิงถึงสิ่งที่เป็นการเจตนาได้เพียงแค่ว่าเมื่อสิ่งที่เจตนาหรือปรารถนา นั้นมีผลลัพธ์ไปในทางเดียวกัน แต่ถ้าเมื่อความปรารถนาและผลลัพธ์นั้นไม่ไปด้วยกัน เช่น พูดถูก แต่ผลผิดพลาด เด็กก็จะบอกว่าพฤติกรรมนั้นไม่มีเจตนา สรุปก็คือเด็ก 3 ปี จะเข้าใจแค่ว่าต้องมีทั้ง ความปรารถนา เจตนา และผลนั้นต้องไปด้วยกัน ถ้าผลไม่ไปด้วยกันแสดงว่าไม่มีเจตนา ถ้า ผลลัพธ์ไปด้วยกัน เด็ก 3 ปี ไม่สามารถบอกได้ถึงความปรารถนาของเด็ก 2 คนได้ แสดงว่าเด็ก 3 ปี ยังไม่เข้าใจ เรื่องเจตนาอย่างสมบูรณ์

เมื่อเด็กอายุ 4 - 5 ปี จะเริ่มเข้าใจเจตนาอย่างสมบูรณ์ โดยเข้าใจว่าเจตนาเป็นสภาวะ ทางจิตใจ (Mental state) ที่ไม่คำนึงถึงผลที่ออกมา ไม่ว่าจะผลจะออกมาเหมือนดังที่ปรารถนา เจตนาไว้หรือไม่ ก็จะสามารถบอกได้ว่าคนที่แสดงพฤติกรรมมีเจตนาในการกระทำ การเกิดเจตนา จะเกิดขึ้นก่อนที่เด็กจะเข้าใจ การมีตัวแทนในจิตใจ (Mental representation) ซึ่งสามารถสรุปได้ ว่าเจตนาต้องมี 2 องค์ประกอบหลักๆ คือ 1) เป็นพฤติกรรมที่มีวัตถุประสงค์ มีความต้องการในการ กระทำ และผลที่ออกมาสามารถแตกต่างจากความต้องการนั้นๆได้ และ 2) มีกระบวนการคิด ก่อนที่จะทำ และมีการวางแผนสำหรับที่จะทำในอนาคต

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Feinfield, Lee, Flavell, Green, และ Flavell (1999) ที่ ศึกษาความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับเจตนา ซึ่งพบว่า เด็กอายุ 3 ปี มีความสามารถเพียงเล็กน้อยใน การแยกแยะเจตนา จากความปรารถนา และผลที่แสดงออกมา เด็กอายุ 4 ปีมีความเข้าใจมาก ที่สุด และพบว่า เด็กเริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับเจตนาเมื่ออายุประมาณ 3 ปี 6 เดือน หรือ 4 ปี

การที่เด็กจะพัฒนาได้ดีในเรื่องการเข้าใจเจตนา นั้น ผู้ใหญ่น่าจะสอนเด็กเรื่องความแตกต่างของเจตนา และไม่เจตนา ก่อน เช่น บอกกับเด็กว่าการทำอะไรโดยมีเจตนาแล้วก่อให้เกิดอันตรายจะต้องถูกลงโทษ เมื่อเด็กเรียนรู้กฎเกณฑ์นี้ เด็กจะสามารถแยกแยะพฤติกรรมต่างๆ โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางสังคม เช่น พฤติกรรมก้าวร้าวได้ และการที่เด็กจะตัดสินได้ว่าบุคคลใดมีเจตนาได้นั้น เด็กจะต้องรู้ว่าบุคคลนั้นจะต้องมีแรงขับ และความปรารถนาของตนเอง ซึ่งการเข้าใจเจตนาจะช่วยให้เด็กรู้ถึงความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับวัตถุ นอกจากนั้นยังช่วยแยกแยะในเรื่องความรับผิดชอบออกจากจริยธรรมได้อีกด้วย ซึ่งเจตนาจะอยู่ระหว่างความปรารถนาและการกระทำ โดยตอนแรกบุคคลต้องมีความปรารถนา (desire) ซึ่งก่อนที่เด็กจะเข้าใจผู้อื่นได้ เด็กจะต้องเข้าใจตัวเองก่อนจึงจะมีความสามารถในการแยกแยะพฤติกรรมที่เกิดจากเจตนาและพฤติกรรมที่เกิดจากความบังเอิญ (Flavell et al., 1993)

Meiland (1970) ได้ศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของเจตนา ได้สรุปไว้ว่า เจตนาและวัตถุประสงค์ไม่ได้เป็นเพียงลักษณะของสภาวะทางจิตใจเพียงเท่านั้น กล่าวคือ ความปรารถนา ความชอบ ความปรารถนาอย่างรุนแรง ความไม่ชอบ และ ความรอบคอบ ล้วนมีการรวมเข้ากับการมีเจตนา และวัตถุประสงค์ประกอบไปด้วยเสมอ จึงถือว่าการที่เรียนรู้จักเจตนาเป็นสิ่งสำคัญ เราจะไม่สามารถเข้าใจในพฤติกรรมที่แสดงออกได้เลยถ้าเราไม่เข้าใจในเจตนา และวัตถุประสงค์ของผู้อื่นอย่างชัดเจน และสามารถโยงไปถึงการตัดสินการกระทำของผู้อื่นในด้านจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการโกหกและการผิดพลาดโดยไม่เจตนา

มีการศึกษาว่าเด็กสามารถเข้าใจการโกหกหรือไม่โกหก และมีการเชื่อมโยงถึงการตัดสินทางจริยธรรมโดย Piaget (1960) ได้ศึกษาจริยธรรมในเด็กรวมถึงความเข้าใจการโกหกของเด็กอายุ 6 – 12 ปี จำนวน 100 คน โดยทำการศึกษา 2 เรื่อง เรื่องที่ 1 ศึกษาความเข้าใจเรื่องการโกหกของเด็ก เรื่องที่ 2 ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

เรื่องที่ 1 ให้เด็กนิยามความหมายของการโกหกโดยถามว่า "โกหกคืออะไร" และถามว่า "ทำไมที่พูดมาถึงเป็นการโกหก" พบว่า เด็กอายุ 6 – 7 ปี ให้ความหมายของการโกหกว่า หมายถึง การพูดในสิ่งที่ไม่เป็นจริง โดยไม่คำนึงถึงเจตนาของผู้พูดว่าเกิดจากเจตนาหรือจากการผิดพลาด โดยเด็กมักจะบอกว่าการโกหกคือคำที่หยาบคายหรือไม่ดี เมื่อถามเด็กที่พูดว่าการโกหกเป็นคำที่หยาบคายทำไมเด็กจึงตอบว่าอย่างนั้น เด็กก็บอกว่าโกหกเป็นคำที่พูดไม่จริง จนกระทั่งเด็กมีอายุ 10 – 11 ปี เด็กจะบอกว่าการโกหกหมายถึงการพูดในสิ่งที่ไม่จริงโดยผู้พูดมีเจตนาจะหลอกลวงผู้ฟัง

เรื่องที่ 2 ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กจากเนื้อเรื่องที่เป็นสถานการณ์คู่ 4 รูปแบบ ที่กล่าวถึงการกระทำของเด็ก 2 คน ซึ่งมีเจตนาในการกระทำและผลที่เกิดตามมา แตกต่างกัน ประกอบด้วย 1) การพูดไม่เกินจริง 2) การสร้างเรื่องให้ตกลงบนชั้น 3) การพูดเพื่อเจ้อ และ 4) การพูดที่ผิดพลาด

ตัวอย่างของเนื้อเรื่องสถานการณ์คู่การไม่เกินจริงคือ “เด็กตัวเล็กๆเดินไปบนถนนและพบกับสุนัขตัวใหญ่วิ่งไล่กัดเขาดังนั้นเมื่อเขากลับบ้านจึงเล่าให้แม่ฟังว่าเขาเห็นสุนัขตัวใหญ่เท่าวัว” ส่วนเรื่องที่เป็นสถานการณ์คู่กัน คือ “เด็กกลับจากโรงเรียนเมื่อมาถึงบ้านเขาบอกแม่ว่าครูให้คะแนนที่มากกว่าเขา (แต่ไม่เป็นความจริง) แม่จึงชมเขา” ผู้วิจัยถามเด็กว่า “ระหว่างเด็กสองคนนี้ ใครโกหกที่มีความผิดมากกว่ากัน”

ผลจากการทดลองพบว่าเด็กอายุ 6 – 7 ปี ตอบว่า เรื่องแรกเป็นการโกหกที่มีความผิดมากกว่า เพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ได้ แต่เรื่องที่ 2 มีความผิดน้อยกว่า เพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ และมีผลทางดี คือ ได้รับคำชมจากแม่ ผลการศึกษาที่ได้ สามารถระบุได้ว่าเป็นเพราะเด็กเล็กมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นรูปธรรม จึงตัดสินความผิดจากลักษณะภายนอกและผลที่ได้รับจากการกระทำ โดยไม่คำนึงถึงเจตนาของการกระทำ และพบว่าในเด็กอายุ 10 -11 ปี จะตัดสินว่าเรื่องที่ 2 มีความผิดมากกว่า โดยให้เหตุผลว่ามีเจตนาหลอกลวง แต่เรื่องที่ 1 เป็นเพียงการพูดไม่เกินจริงโดยไม่มีเจตนา เพราะเด็กในวัยนี้จะตัดสินความผิดโดยคำนึงถึงเจตนาของการกระทำด้วย

ต่อมาได้มีการศึกษาโดยใช้เนื้อเรื่องที่สอดคล้องกับการศึกษาของ Piaget (1960) คือ Perterson, Perterson และ Seeto (1983) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านความคิดเกี่ยวกับการโกหก โดยศึกษาในช่วงระดับอายุที่ใกล้เคียงกับของ Piaget โดยตั้งใจที่สนับสนุนการศึกษาของ Piaget ในช่วงอายุ 8-9 ปี แต่ในงานวิจัยนี้ได้เพิ่มกลุ่มผู้ใหญ่ด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการตอบของผู้ใหญ่ แบ่งกลุ่มอายุเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 อายุเฉลี่ย 5 ปี 10 เดือน (ช่วงอายุ 5 ปี 5 เดือน ถึง 7 ปี) กลุ่มที่ 2 อายุเฉลี่ย 8 ปี 2 เดือน (ช่วงอายุ 7 ปี 8 เดือน ถึง 8 ปี 8 เดือน) กลุ่มที่ 3 อายุเฉลี่ย 9 ปี 3 เดือน (ช่วงอายุ 8 ปี 9 เดือน ถึง 9 ปี 5 เดือน) กลุ่มที่ 4 อายุเฉลี่ย 11 ปี 7 เดือน (ช่วงอายุ 10 ปี 8 เดือน ถึง 13 ปี) และ กลุ่มที่ 5 เป็นผู้ใหญ่ อายุเฉลี่ย 33 ปี (ช่วงอายุ 18 – 57 ปี) กลุ่มอายุละ 40 คน เป็นชาย 20 คน และ หญิง 20 คน รวมทั้งหมด 200 คน

วิธีการวิจัยทำโดยให้ผู้ร่วมการทดลองแต่ละคนดูวิดีโอที่แสดงโดยตัวละครที่เป็นตุ๊กตาและบรรยายเสียงโดยผู้ใหญ่ ซึ่งมีบทละครทั้งหมด 10 เรื่อง

ตัวอย่างเช่น เรื่องที่ 1 การพูดเกินความเป็นจริง

ผู้บรรยายบอกว่า “นี่คือเจน เธอกำลังเดินเล่นข้างนอกเมื่อเธอเห็นไก่ (ภาพไก่ สูง 4 เซนติเมตร) ไก่ไล่กัดเจน (ภาพสูง 13 เซนติเมตร) เจนวิ่งไปรอบๆต้นไม้เธอร้องว่า “ช่วยด้วย” แล้วเธอก็ปีนขึ้นบนต้นไม้ให้พ้นจากไก่”

ผู้บรรยาย : “ซาร่าเดินมา”

ซาร่า : “เจน นั้นเธอไปทำอะไรอยู่บนต้นไม้”

เจน : “ โอ้ ฉันถูกไก่ไล่กวดมา มันตัวใหญ่เท่าช้างหนะ”

ผู้บรรยาย : “ที่เจนพูดว่า มันใหญ่เท่าช้าง เธอพูดโกหกหรือไม่”

ซึ่งในแต่ละเรื่องก็จะเป็นรูปแบบเดียวกันแบบนี้ โดยในสถานการณ์ 4 เรื่องแรกคล้ายกับการศึกษาของ Piaget (1960) ที่เป็นสถานการณ์เกี่ยวกับการหลอกลวงไม่เป็นจริง คือ 1) การพูดไม่เกินความจริง 2) การสบล เช่น อุบัติเหตุกระเป๋าสตางค์ของเด็กตกลงขณะที่กำลังข้ามถนนจึงทำให้รถติดและบีบแตรเสียงดังขณะที่เธอกำลังเก็บเงิน เธอจึงพูดคำสบลเป็นคำบ่นเสริมออกมาเบาๆ 3) การเดาอายุของผู้อื่น เช่น เด็กที่อายุมากกว่าเดาอายุเด็กคนที่อ่อนกว่าและเขาเดาผิดเพราะในความเป็นจริงเด็กอายุ 3 ปี และในสถานการณ์ที่ 4) การเดาทิศทาง เช่น ผู้ใหญ่ถามเด็กเกี่ยวกับทิศทาง ซึ่งเด็กบอกว่า เธอไม่รู้แต่คิดว่าที่นี่ (ซึ่งผิดทาง) ผู้ใหญ่คนนั้นจึงไปไม่ถึงจุดหมายปลายทางของเธอ อีก 3 สถานการณ์เกี่ยวกับการโกหกที่คิดอย่างไตร่ตรอง คือ 5) โกหกเพื่อปกป้องตนเองโดยมีผลกลางๆ เช่น มีอุบัติเหตุโดยเด็กชนนมที่ผสมไว้หกบนพื้นแล้วบอกแม่ว่าสุนัขทำ 6) การโกหกเพื่อปกป้องตนเองโดยมีผลลัพธ์ถูกลงโทษ เช่น เด็กทำน้ำหมึกกระเด็นไปบนผ้าคลุมเตียงของเธอแล้วบอกแม่ว่าเธอไม่ได้ทำ แต่แม่ไม่เชื่อเธอ แม่จึงต่อว่า และตีกันเธอ และสถานการณ์ที่ 7) คือ การโกหกเพื่อปกป้องตนเองโดยได้รับการเชื่อถือ เช่น เด็กทำน้ำหมึกกระเด็นไปบนผ้าคลุมเตียงของเธอเธอบอกแม่ว่าไม่ได้ทำ และแม่ของเธอเชื่อที่เธอพูด เธอจึงไม่ถูกลงโทษ อีก 3 สถานการณ์สุดท้ายในการพูดโกหกเกี่ยวข้องกับการประเมินจากความต้องการของผู้ฟัง คือ 8) การโกหกที่บริสุทธิ์ เช่น เด็กคนหนึ่งถามคนอื่นๆ ว่าตัดผมใหม่เป็นอย่างไรบ้าง เด็กคนที่สองไม่ชอบแต่ก็บอกไปว่ามันดูดี 9) พูดตลกอย่างมีประโยชน์เพื่อให้คนอื่นหัวเราะ เช่น เด็กชวนลูกชนไก่ไว้จนกระทั่งเพื่อนช่วยค้นหาจึงเปิดเผยออกมาแล้วก็หัวเราะกัน และ 10) การโกหกเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เช่น มีอันธพาลกำลังค้นหาเด็กตัวเล็กๆ เขาถามหาเด็กผู้หญิงแล้วบอกว่าจะตีเด็กคนนั้น ซึ่งเด็กหญิงคนนั้นรู้ว่าเด็กตัวเล็กๆ ไปไหน แต่บอกกับอันธพาลไปว่า เธอไม่รู้

ทำการทดลองกับเด็กทีละคน ผู้วิจัยถามผู้ร่วมการทดลองว่า “คุณคิดว่าที่ตุ๊กตาดังนั้นพูดดีหรือไม่ดี” โดยให้คะแนนจากดีมากนางฟ้าสามตัว ดีปานกลางนางฟ้าสองตัว ดีนิดหน่อยนางฟ้าหนึ่งตัว ไม่ดีนิดหน่อยปีศาจหนึ่งตัว ไม่ดีปานกลางปีศาจสองตัว ไม่ดีมากปีศาจสามตัว เป็นการให้คะแนนทางจริยธรรม หลังจากเล่าเรื่องแล้วถามจนครบ 10 เรื่องแล้ว ผู้วิจัยจะถามเด็กว่า “คุณเคยพูดโกหกหรือไม่” “คิดว่าโกหกเป็นสิ่งที่ผิดหรือไม่” “ทำไม” และ “อะไรจะเกิดขึ้นเมื่อพูดโกหก” ส่วนผู้ใหญ่ทำโดยใช้กระดาษคำตอบ ผลการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยใน 4 สถานการณ์แรกที่เป็นเรื่องไม่ได้โกหกนั้น พบว่าเด็กบอกว่าโกหกน้อยลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น พบว่า 5 ปี ยังไม่ค่อยเข้าใจการโกหกชัดเจน อายุมากขึ้นจึงจะเข้าใจ

ชัดเจน ซึ่งสนับสนุนงานของ Piaget ส่วนอีก 3 เรื่องถัดมาที่โกหกเพื่อปกป้องตัวเองในทุกกลุ่มอายุ บอกว่าเป็นการโกหกและเด็กบอกว่าเป็นการโกหกที่ไม่ดีที่สุด จากการสัมภาษณ์เด็กที่ว่าเคยโกหกหรือไม่ ซึ่งผลพบว่า จำนวนร้อยละ 75 ของเด็กอายุ 5 ปี บอกว่าไม่เคยโกหกมาก่อน และพบว่าเด็กอายุ 11 ปี ไม่มีคนใดที่ตอบว่าไม่เคยโกหกมาก่อน แสดงว่ายังมีอายุมากขึ้นจะมีการโกหกจำนวนมากขึ้น และที่ถามว่าการโกหกเป็นสิ่งที่ผิดหรือไม่ พบว่า จำนวนร้อยละ 92 ของเด็กอายุ 5 ปี ตอบว่าเป็นสิ่งที่ผิด และร้อยละ 80 ตอบว่าต้องถูกลงโทษ ส่วนเด็กอายุ 11 ปี มีเพียง ร้อยละ 28 ที่ตอบว่าการโกหกเป็นสิ่งที่ผิด และเห็นด้วยกับการถูกลงโทษ

ต่อมาเมื่อมีการศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษาของ Piaget (1960) ที่พบว่าเด็กอายุมากถึงจะเข้าใจเรื่องการโกหก นั่นคือ การศึกษาของ Strichartz และ Burton (1990) ที่ได้ทำการศึกษาพัฒนาการของเด็กในเรื่องการแยกแยะว่าเรื่องใดโกหกและเรื่องใดเป็นเรื่องจริงในเด็กอายุ 3-11 ปี โดยศึกษาว่ามีความเข้าใจตรงกับผู้ใหญ่เมื่ออายุเท่าใด กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามี 150 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มคือ อายุ 3 ปี 5 ปี 7 ปี 11 ปี และ ผู้ใหญ่ กลุ่มละ 30 คน โดยแบ่งเป็นผู้ชาย 15 คน ผู้หญิง 15 คน แล้วให้ดูละคร 8 เรื่อง เป็น คือ เรื่องที่เกี่ยวกับสถานการณ์ 3 สถานการณ์ คือ 1) สถานการณ์ที่เป็นจริง/ไม่เป็นจริง 2) ผู้พูดเชื่อว่าเป็นจริง/เชื่อว่าโกหก และ 3) ผู้พูดเองไม่มี/มีเจตนาหลอกลวงผู้ฟัง โดยเรื่องที่ 1 เป็นจริงมากที่สุด(สถานการณ์ที่เป็นจริง ผู้พูดเชื่อว่าเป็นจริง และผู้พูดเองไม่มีเจตนาหลอกลวงผู้ฟัง) และจะมีความเป็นจริงลดลงจนถึงเรื่องที่ 8 ซึ่งจะเป็นเรื่องที่เจตนาพูดหลอกลวงผู้ฟังมากที่สุด(สถานการณ์ที่ไม่เป็นจริง ผู้พูดเชื่อว่าโกหก และผู้พูดเองมีเจตนาหลอกลวงผู้ฟัง) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามี 150 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน หญิง 15 คน และชาย 15 คน คือ กลุ่มเด็กในเนอซเซอร์ อายุเฉลี่ย 3 ปี 5 เดือน (2 ปี 8 เดือน ถึง 3 ปี 11 เดือน) เด็กวัยก่อนเข้าเรียนอายุเฉลี่ย 4 ปี 8 เดือน (4 ปี ถึง 5 ปี 5 เดือน) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อายุเฉลี่ย 6 ปี 10 เดือน (6 ปี 3 เดือน ถึง 7 ปี 5 เดือน) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุเฉลี่ย 10 ปี 11 เดือน (10 ปี 4 เดือน ถึง 11 ปี 6 เดือน) วัยผู้ใหญ่ อายุเฉลี่ย 26 ปี 11 เดือน (18 ปี 1 เดือน ถึง 36 ปี 10 เดือน) ผู้วิจัย 10 คน ชาย 5 คน หญิง 5 คน แต่ละคนมีผู้ช่วยจดบันทึก

กระบวนการทดลองทำโดยแสดงเรื่องสั้น 8 เรื่อง ที่มีตัวละครแสดง คือ เด็กชื่อ Chris แม่ของ Chris และน้องชื่อ Lee หรือ สุนัขชื่อ Spot ชื่อเหล่านี้เป็นชื่อที่ไม่จำกัดว่าเป็นเพศอะไรอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันการที่เด็กสนใจในปัจจัยเรื่องเพศของตัวละคร โดยเด็กถูกทดสอบในห้องที่เป็นส่วนตัว เฉพาะในเด็กจะเริ่มด้วยคำถาม โดยผู้วิจัยจะหยิบส้มที่เป็นไม้ดอกมา แล้วถามว่า "นี่คือแอปเปิ้ล หรือส้ม หรืออย่างอื่น" ส่วนในคนโตจะไม่ถามคำถามนี้ เพราะเป็นเพียงคำถามนำเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก ต่อมาก็บอกเด็กว่า "เรามาเล่นเกมกัน" (แล้วนำเรื่องราวให้เด็กดู)

ยกตัวอย่างเนื้อเรื่อง เช่น เรื่องที่ 1 เป็นจริงมากที่สุด(สถานการณ์ที่เป็นจริง ผู้พูดเชื่อว่าเป็นจริง และผู้พูดเองไม่มีเจตนาหลอกลวงผู้ฟัง)

Chris และ Lee กำลังเล่น

Lee : “ฉันกำลังวิ่งออกไปจากบ้าน” (วิ่ง)

Chris : “Lee วิ่ง”

Mom : “Chris .. Lee อยู่ไหน”

Chris : (ทำท่าอึกอ๊ก แล้วก็พูดว่า “บอกแม่อีกว่า”) แล้วเขาก็บอกแม่ว่า “Lee วิ่งออกไป” (แม่ออกไป) แล้ว Chris ก็พูดว่า “นั่นฉันพูดอะไรออกไปนี่” (Chris ก็ออกไป)

แล้วผู้วิจัยจะถามเด็กว่า

1) “เมื่อ Chris พูด ..... เขาพูด โทหก พูดจริง หรืออย่างอื่น”

2) “ทำไมคุณจึงพูดอย่างนั้น” “อะไรทำให้คุณรู้สึกว่ามันเป็นอย่างนั้น” “ทำไม”

ผลพบว่า ในเด็กอายุ 3 ปี ไม่สามารถแยกแยะเรื่องจริงกับเรื่องโกหกได้ การให้เหตุผลของเด็กยังไม่ชัดเจน เด็กอายุ 5 ปี และ 7 ปี สามารถแยกแยะเรื่องจริงและการโกหกได้ในเรื่องที่แสดงถึงความจริงหรือโกหกอย่างชัดเจนเท่านั้น ซึ่งพบว่าเด็กอายุ 11 ปี สามารถพิจารณาแยกแยะระหว่างเรื่องจริงกับเรื่องโกหกได้ใกล้เคียงกับผู้ใหญ่

ในเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน อายุเฉลี่ย 3-5 ปี นั้น ได้มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องโกหกในวัยนี้โดยเฉพาะคือการศึกษาของ Siegal และ Peterson (1996) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยในเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน อายุเฉลี่ย 3-5 ปี โดยการศึกษา ความสามารถของเด็กในการตอบคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์การโกหก หรือการผิดพลาด มีทั้งหมด 5 การทดลอง วัตถุประสงค์การทดลองที่ 1 เพื่อทราบความสามารถของเด็กในการแยกแยะการโกหกและการผิดพลาด การทดลองที่ 2 เพื่อทราบความสามารถในการแยกแยะว่าตัวละครที่โกหกหรือผิดพลาดเป็นตัวละครที่รู้ความลับ การทดลองที่ 3 ศึกษาเพิ่มเติมโดยเน้นให้ชัดเจนเกี่ยวกับตัวละครที่ทำผิดพลาดโดยไม่เห็นและไม่ได้ยิน การทดลองที่ 4 เพื่อทราบว่า การตัดสินใจของเด็กต่อตัวละครว่าตัวไหนทำไม่เหมาะสมก่อนที่จะถูกถามเกี่ยวกับการโกหก และการทดลองที่ 5 ศึกษาการตอบของเด็กในการใช้คำถามว่า “นั่นเป็นการโกหกหรือไม่โกหก” แทนที่เคยถามจากการทดลองก่อนหน้านี้ว่า “นั่นเป็นการโกหกหรือผิดพลาด” โดยการศึกษาได้จัดสถานการณ์เกี่ยวกับตัวละครให้เด็กเข้าใจง่าย คือการโยนเข้ากับเรื่องอาหารและการปนเปื้อน เพราะจากการศึกษาวิจัยที่บอกว่า เด็กอายุ 3 ปี สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งที่เห็นนั้นเหมาะกับการกิน หรือไม่ เมื่อมีสิ่งปนเปื้อน (Au, Slidle, & Rollins, 1993; Siegal & Share, 1990; Springer & Belk, 1994) และพบว่า การที่เด็กสามารถแยกแยะว่าอาหารมีการปนเปื้อนหรือไม่มีการปนเปื้อน นั้นสัมพันธ์กับการที่นำมากินได้หรือไม่ได้นั้นมีความสำคัญอย่างมากต่อการที่เด็กสามารถป้องกันตัวเองในการที่เลือกไม่กินอาหารที่มีการปนเปื้อนที่เป็นผลนำไปสู่การป่วยในขั้นต้นได้ ดังนั้น Siegal และ Peterson จึงได้ศึกษา เด็ก 3 กลุ่มอายุ อายุ 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี โดยแบ่งเป็น 5 การทดลอง ดังนี้

การทดลองที่ 1

กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กทั้งหมด 110 คน แบ่งเป็น อายุ 3 ปี 37 คน อายุ 4 ปี 45 คน และอายุ 5 ปี 28 คน ผู้วิจัยแสดงให้เด็กแต่ละคนดูแผ่นภาพขนมปังขึ้นรา และภาพหมี 2 ตัว หมีตัวหนึ่งเป็นผู้สังเกต และอีกตัวหันหลัง

ผู้วิจัยพูดว่า “นี่คือรูปของขนมปังขึ้นรา มันเหมาะ หรือ ไม่เหมาะสำหรับการกิน” (เด็กทั้งหมดตอบว่าไม่เหมาะกับการกิน) “ต่อไปเราจะใส่แยมไว้บนรา ดังนั้นเราก็จะไม่เห็นมัน”

ผู้วิจัยถามเด็ก 2 คำถามซึ่งเป็น 1 จาก 4 รูปแบบ เช่น (a) “หมีตัวนี้ไม่เห็นราบนขนมปัง เขาบอกเพื่อน” (ในจุดนี้ผู้วิจัยแสดงของเล่นรูปสัตว์) “มันเหมาะสำหรับการกิน” “หมีโกหกหรือหมีทำผิดพลาด” และ (b) “หมีตัวนี้เห็นราบนขนมปัง เขาบอกเพื่อน” (ในจุดนี้ผู้วิจัยแสดงของเล่นรูปสัตว์ตัวอื่น) “มันเหมาะสำหรับการกิน” “หมีทำผิดพลาดหรือหมีโกหก” คำสั่งของคำถามและวิธีทางเลือก (ผิดพลาดหรือโกหก) ถูกสลับกัน

ผลการทดลอง พบว่าเด็กส่วนใหญ่ในแต่ละอายุตอบถูกว่าหมีตัวที่มองดูโกหก และหมีตัวที่หันหลังทำผิดพลาด เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่าแม้ว่าจะเพิ่มขึ้นตามระดับอายุแต่ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติ คือ ผลพบว่าเด็กอายุ 3 ปี 37 คน พบว่า 15 คน ตอบถูกทั้ง 2 คำถาม 17 คน ตอบถูกเพียงคำถามเดียว (ซึ่งเด็ก 10 คน บอกว่าหมีทั้งคู่โกหก และ 7 คน บอกว่าหมีทั้งคู่ทำผิดพลาด) และ 5 คน ตอบไม่ถูกเลย เด็กอายุ 4 ปี 45 คน จากกลุ่ม พบว่า 24 คน ตอบถูกทั้ง 2 คำถาม 16 คน ตอบถูกเพียงคำถามเดียว (ซึ่งเด็ก 8 คน บอกว่าหมีทั้งคู่โกหก และ 8 คน บอกว่าหมีทั้งคู่ทำผิดพลาด) และ 5 คน ตอบไม่ถูกเลย และในเด็กอายุ 5 ปี 28 คน พบว่า 16 คน ตอบถูกทั้ง 2 คำถาม 10 คน ตอบถูกเพียงคำถามเดียว (ซึ่งเด็ก 6 คน บอกว่าหมีทั้งคู่โกหก และ 4 คน บอกว่าหมีทั้งคู่ทำผิดพลาด) และ 2 คน ตอบไม่ถูกเลย โดยพบว่า คำสั่ง หรือทางเลือกของคำถามซึ่งถูกใช้นั้นไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตอบของเด็ก ผลแสดงว่า เด็ก อายุ 3 ปี จำนวนมากและมากกว่าครึ่งของกลุ่มเด็กอายุ 4 ปี และ 5 ปี สามารถจำแนกระหว่างโกหก และผิดพลาด ในการจัดรูปแบบไว้เกี่ยวกับอาหารและการปนเปื้อน

การทดลองที่ 2

ผู้วิจัยเพิ่มการศึกษาในเรื่อง เด็กๆสามารถแยกได้หรือไม่ว่าหมีตัวที่มองเห็นราบนขนมปัง ซึ่งเป็นตัวที่โกหกนั้นเป็นตัวที่รู้ความลับเกี่ยวกับราบนขนมปัง โดยข้อมูลนี้หมีที่ทำผิดพลาดซึ่งเป็นหมีที่หันหลังจะไม่รู้

กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กทั้งหมด 99 คน แบ่งเป็น อายุ 3 ปี 34 คน อายุ 4 ปี 34 คน และอายุ 5 ปี 31 คน วิธีการเหมือนกับการทดลองที่ 1 ยกเว้นว่าเด็กจะถูกถามว่าหมีแต่ละตัวนั้นรู้ความลับหรือไม่

ผู้วิจัยพูด “หมีตัวนี้ไม่เห็น (หรือเห็น) ราบนขนมปัง เขาบอกเพื่อนว่า (ในจุดนี้ผู้วิจัยแสดงของเล่นรูปสัตว์ตัวอื่น) “มันเหมาะสำหรับการกิน” ในจุดนี้เด็กประมาณครึ่งหนึ่งของเด็กในแต่ละกลุ่มอายุจะได้รับคำถามว่า “หมีตัวนี้รู้หรือไม่รู้ความลับเกี่ยวกับรา” ผู้วิจัยถามคำถามเกี่ยวกับความลับก่อนแล้วจึงถามเกี่ยวกับหมีโกหกหรือผิดพลาดทีหลัง ส่วนที่เหลือของเด็กในแต่ละกลุ่มอายุนั้นจะได้รับคำถามเกี่ยวกับหมีโกหกและผิดพลาดก่อนแล้วจึงค่อยได้รับคำถามเกี่ยวกับความลับเป็นขั้นต่อมา ดังในการทดลองที่ 1 คำถามเกี่ยวกับคำตอบที่มีตัวเลือก(ผิดพลาดหรือโกหก) ถูกสลับกันในแต่ละคนในทั้ง 4 รูปแบบ

ผลการทดลอง พบว่าเด็กส่วนมากในแต่ละกลุ่มอายุตอบถูก ระดับของพฤติกรรมคำตอบในเรื่องการโกหกและผิดพลาดคล้ายคลึงกับในการทดลองที่ 1 พบเพียงปฏิสัมพันธ์หลักของชนิดของคำถามที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในคำถามเกี่ยวกับการโกหกและผิดพลาดพบว่าจำนวนเด็กที่ตอบว่าหมีทั้งคูโกหกและหมีทั้งคู่ผิดพลาดมีจำนวนเท่าๆกัน ในคำถามเกี่ยวกับความลับเด็กตอบได้ดีกว่าคำถามการโกหกและผิดพลาด พบว่าเด็กอายุ 4 และ 5 ปี ส่วนมากจะตอบถูกต้องว่าหมีตัวที่มองเห็นرابนขนมปังซึ่งเป็นตัวที่โกหกนั้นเป็นตัวที่รู้ความลับเกี่ยวกับرابนขนมปัง และข้อมูลนี้หมีที่ทำผิดพลาดซึ่งเป็นหมีที่หันหลังจะไม่รู้ พบว่า กลุ่มเด็กอายุ 3 ปี บางส่วนยังไม่สามารถตอบได้ถูกต้อง และพบว่าคำสั่ง หรือทางเลือกของคำถามซึ่งถูกใช้นั้นไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตอบของเด็ก

การทดลองที่ 3

ผู้วิจัยทำการทดสอบเพิ่มเติมการคาดการณ์ของเด็กในคำถามเกี่ยวกับโกหกและผิดพลาด โดยจากการทดลองที่ 1 และ 2 เด็กอาจจะมีความเชื่อว่าพฤติกรรมของหมีตัวที่หันหลังนั้นเป็นตัวที่รู้เรื่องเกี่ยวกับรา ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าหมีตัวที่หันหลังนั้นได้ยินเรื่องเกี่ยวกับرابนขนมปังโดยที่ไม่ได้ตั้งใจ แล้วบอกเพื่อนว่ากินได้ เด็กจึงอาจตัดสินใจให้หมีที่หันหลังทำตัวไม่เหมาะสมเพราะเหตุผลนี้ก็ได้อีก ในการทดลองนี้จึงมีการควบคุม โดยเน้นว่าหมีตัวที่หันหลังไม่สามารถเห็นหรือได้ยินผู้ทดลอง

ทำการศึกษาในเด็กอายุ 3 ปี 32 คน 5 ปี 32 คน ในแต่ละคนจะได้รับการทดสอบคำถามตาม 4 เงื่อนไข คือ

- 1) อาหาร/ปลอดภัย (FS)
- 2) อาหาร/ไม่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย (FSI)
- 3) ไม่เกี่ยวข้องกับอาหาร/ปลอดภัย (FIS)
- 4) ไม่เกี่ยวข้องกับอาหาร/ไม่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย (FISI)

เงื่อนไข FS บทละครมีرابนขนมปังแล้วปิดด้วยแยมหนาๆ ซึ่งเป็นการแสดงของการปนเปื้อนเหมือนการทดลองที่ 1 และ 2

เงื่อนไข FSI เกี่ยวกับขนมปังที่ไม่ต้องการ คือมีขนมปังสีน้ำตาลซ่อนอยู่ในถุงขนมปังสีขาว ขนมปังสีน้ำตาลถูกแสดงว่าน่ารังเกียจไม่เป็นที่ต้องการ ซึ่งไม่เหมือนกับใน FS ที่เกี่ยวข้องกับการปนเปื้อน ในการเริ่มต้นของบทละครนี้ผู้ทำการทดลองบอกเด็กว่า มีขนมปัง 2 ภาพ ภาพไหนที่คุณว่าเหมาะที่จะกิน และภาพไหนที่คุณว่าไม่เหมาะที่จะกิน ต่อมาผู้วิจัยชี้ไปที่หมีแต่ละตัวแล้วพูดว่า “หมีตัวนี้กำลังมองว่าเราทำอะไรอยู่” “หมีตัวนี้กำลังนั่งอ่านหนังสือ เขาไม่เห็นเราและไม่ได้ยินเรา” “เราหยิบขนมปังสีน้ำตาลกลับเข้าข้างในถุงขนมปังสีขาว ดังนั้นเราไม่เห็นมัน หมีไม่เห็นสีของขนมปัง เขากำลังอ่านหนังสือและไม่เห็นเรา เขาบอกเพื่อนของเขาว่ามันเป็นขนมปังสีขาว” แต่ถ้าเด็กที่ชอบขนมปังสีน้ำตาลมากกว่า ผู้วิจัยก็จะแสดงการเอาขนมปังสีขาวใส่ในถุงขนมปังสีน้ำตาล

เงื่อนไข FIS เกี่ยวกับบ้านหลังเล็กๆที่มีงูอยู่ในบ้าน เด็กจะถูกถามว่ามันเหมาะหรือไม่เหมาะในการจับงู (เด็กทั้งหมดตอบว่าไม่เหมาะ) ผู้วิจัยถืองูอย่างระมัดระวังด้วยถุงมือหนาๆ เข้าไปในบ้านจำลองหลังเล็กๆ แล้วพูดคล้ายกับ FSI ว่า “หมีตัวนี้กำลังมองว่าเราทำอะไรอยู่” “หมีตัวนี้กำลังนั่งอ่านหนังสือ เขาไม่เห็นเราและไม่ได้ยินเรา เขาบอกเพื่อนของเขาว่ามันเหมาะที่จะเข้าไปในบ้านหลังเล็กๆนี้”

เงื่อนไข FISI เกี่ยวกับบ้านหลังเล็กๆ เด็กถูกถามว่าประตูบ้านนี้ถูกล็อกหรือไม่ล็อก พวกเขาทั้งหมดจะตอบว่าไม่ล็อก เมื่อผู้วิจัยล็อกประตูและเก็บกุญแจ หมีตัวที่มองดูจะเห็น ส่วนหมีอีกตัวจะไม่เห็น หมีทั้งสองตัวบอกเพื่อนว่าบ้านเปิดอยู่ไม่ได้ล็อก

ในแต่ละเงื่อนไขเด็กจะถูกถามว่า “นั่นเป็นการโกหกหรือผิดพลาด” โดยการถามตามพฤติกรรมของหมีแต่ละตัว ถามว่า “หมีตัวไหนทำตัวไม่เหมาะสม หมีตัวที่กำลังมองดูหรือหมีตัวที่ไม่เห็นหรือไม่ได้ยินเรา”

ผลการทดลองพบว่า ในเงื่อนไข FS จำนวนเด็ก 28 คน จาก 32 คน ในเด็กอายุ 3 ปี ตอบถูกว่าหมีหันหลังทำผิดพลาดร้อยละ 15 เพิ่มจากการทดลองที่ 2 (เป็นเพราะว่าเราได้เน้นว่าหมีตัวที่ไม่เห็นนั้นไม่ได้ยินด้วย คำตอบเลยถูกมากขึ้น ซึ่งในการทดลองที่ 1 เด็กอาจจะคิดว่าอาจเห็นและได้ยินด้วย) และในเด็กอายุ 5 ปี 30 จาก 32 คน คิดเป็นร้อยละ 93.8 แยกได้ถูกว่าหมีหันหลังทำผิดพลาดเพิ่มร้อยละ 15.2 จากการทดลองที่ 1 เพิ่มเป็นร้อยละ 20.8 จากการทดลองที่ 2 การเพิ่มขึ้นจากการทดลองที่ 1 และ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเด็กอายุ 5 ปี แต่ 3 ปีไม่แตกต่างกัน โดยรวมเด็ก 3 ขวบ 103 คน ร้อยละ 66 ของเด็กตอบได้ถูกต้องว่าหมีมองขนมปังที่มีรานั้นพูดโกหก 72.8 (75 คน) และบอกว่าหมีที่หันหลังไม่เห็นนั้นพูดผิดพลาด พบว่า เด็กสามารถแยกแยะในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร คือเรื่องขนมปังขึ้นรา ได้ถูกต้องมากกว่าในสถานการณ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับอาหาร คือเรื่องการถูกงูกัด แสดงว่าในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาหารมีผลทำให้เด็กเข้าใจและสามารถแยกแยะได้ดี และพบว่าเด็ก ๆ ส่วนมากทั้งอายุ 3 ปี และ 5 ปี ตัดสินว่าหมีตัวที่มองดูเป็นตัวที่ทำตัวไม่เหมาะสม และรู้ว่าหมีตัวนั้นเก็บความลับไว้เกี่ยวกับรา

การทดลองที่ 4

การทดลองนี้ศึกษาว่าเด็กจะตัดสินใจให้หมีตัวไหนทำตัวไม่เหมาะสมซึ่งเป็นคำถามแรก โดยที่เด็กยังไม่ได้ถูกถามคำถามว่าโกหกหรือผิดพลาด ทำการทดลองในเด็กอายุ 3 ปี 19 คน

ผู้วิจัยเล่าให้เด็กฟังว่า "มีหมี 2 ตัว หมีตัวนี้กำลังมองว่าเราทำอะไรอยู่ หมีตัวนี้กำลังนั่งอ่านหนังสือ เขาไม่เห็นเราและไม่ได้ยินเรา" "นี่คือขนมปัง 2 ภาพ ขนมปังภาพไหนเหมาะที่จะกิน" "ภาพไหนไม่เหมาะที่จะกิน" (เด็กทั้งหมดตอบว่าขนมปังสดเหมาะที่จะกิน ส่วนขนมปังขึ้นราไม่เหมาะที่จะกิน) "เราเอาแยมทาบนขนมปังที่ขึ้นรา ดังนั้นเราจึงไม่เห็นมัน" หมีตัวนี้ไม่เห็นราบนขนมปัง เขากำลังอ่านหนังสือและไม่เห็นเรา หมีตัวนี้เห็นบางส่วนของราบนขนมปัง เขากำลังมองเราอยู่" ผู้วิจัยบอกว่า "ก่อนเราจะเล่าเรื่องต่อไป หนูคิดว่ามีหมีหนึ่งตัวที่ไม่ดีใช่ไหม" ถ้าเด็กตอบว่าใช่ ผู้วิจัยจะถามว่า "หมีตัวไหนที่ไม่ดี" "ทำไม"

ผลพบว่า เด็ก 15 คน จาก 19 คนตอบว่ามีหมีอยู่ 1 ตัวที่ไม่ดี โดยเด็ก 13 คนบอกว่าคือหมีตัวที่หันหลัง โดย 8 คนบอกว่า "เขากำลังอ่าน" 3 คนบอกว่า "เขาไม่มอง" เด็ก 1 คนบอกว่า "เขากำลังอ่านและเขาไม่มอง" และ เด็ก 1 คนบอกว่า "เขากำลังปิดบัง" มีเพียง 2 คนที่บอกว่าหมีตัวที่รู้นั้นไม่ดีโดยให้เหตุผลว่า "เขามองขนมปัง" และ "เขากำลังมองอยู่" ส่วนอีก 4 คนบอกว่าไม่มีหมีตัวไหนที่ไม่ดีกว่ากัน

จากการทดลองที่ 3 พบว่าเมื่อเล่าเรื่องให้เด็กฟังทั้งหมดแล้ว เด็กเกือบทั้งหมดจะเลือกตอบว่าหมีตัวที่มองดูมีการโกหก ซึ่งตรงข้ามกับการทดลองนี้ เด็กเกือบทั้งหมดจะบอกว่าหมีตัวที่ไม่ได้มองไม่ดี

การทดลองที่ 5

ศึกษา เด็ก 24 คน อายุ 3 ปี การทดลองเหมือนใน การทดลองที่ 3 ยกเว้นว่า เด็กจะถูกถามว่า "นั่นเป็นการโกหกหรือไม่โกหก" แทนการถามว่า "นั่นเป็นการโกหกหรือผิดพลาด" หรือ "นั่นผิดพลาดหรือโกหก"

ผล พบว่า 91 จาก 96 (24 คน x 4 สถานการณ์) บอกว่าหมีทั้งคู่โกหก เด็ก 2 คน ใน FIS และ 1 คน ใน FSI ตอบถูกว่าหมีที่มองดูโกหกและหมีที่หันหลังผิดพลาด

ถึงแม้พบว่าเด็กจะเลือกว่าหมีทั้งคู่โกหก แต่เด็กโดยส่วนมากจะเลือกตอบว่าหมีที่มองดูทำตัวไม่เหมาะสม มีความลับเกี่ยวกับรา แต่หมีอีกตัวไม่

ต่อมา Siegal และ Peterson (1998) ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมจากการศึกษาเดิมของเขา (Siegal & Peterson, 1996) ซึ่งเขาได้ศึกษาเพิ่มเติมในด้านความเข้าใจเรื่องการโกหก ความผิดพลาดที่ละเอียด และความผิดพลาดที่ไม่เจตนาในเด็กวัยก่อนเรียน โดยศึกษาในการทดลอง 3 ชั้น ดังนี้

การทดลองที่ 1 ศึกษาว่าเด็กก่อนวัยเรียนสามารถแยกแยะระหว่างการโกหกและความผิดพลาดที่ไม่เจตนาได้หรือไม่ โดยศึกษาในเด็ก 192 คน อายุ 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี กลุ่มอายุละ 64 คน และ 48 คนเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย ครั้งหนึ่งของเด็กในแต่ละกลุ่มอายุถูกสุ่มเพื่อทดสอบในสถานการณ์ผิดพลาด และอีกครั้งในสถานการณ์โกหก เด็กได้รับการเล่าเรื่องโดยผ่านทางภาพยนตร์ เกี่ยวกับการปรากฏของสิ่งเจือปนที่ในเวลารับประทานอาหาร ซึ่งในการวิจัยนี้มีเพิ่มจากการทดลองเดิมคือ ตุ๊กตาชื่อ Laura ผู้ซึ่งมองหมี และขนมปัง จากระยะทาง ประมาณ 30 เซนติเมตร ข้างหลังหมีและตุ๊กตา

ยกตัวอย่างจากสถานการณ์การผิดพลาด ผู้วิจัยบรรยายว่า "นี่คือ Laura เขาสามารถเห็นทุกอย่างที่หมีทำ หมีมีขนมปังทาแยมบนขนมปังสำหรับเพื่อนที่อยู่ข้างนอกโต๊ะ เขาหันไปรอบๆและอ่านหนังสือ เขาไม่เห็นขนมปัง แล้วมีแมลงสาปมาและวิ่งข้ามขนมปัง" (นี่เป็นเหตุการณ์ซึ่งมีภาพเหตุการณ์ประกอบโดย เป็นแมลงสาปพลาสติกซึ่งถูกทำให้ปรากฏข้ามบนขนมปังซึ่งเห็นแมลงสาปในช่วงเวลาประมาณเพียง 2 วินาที) "หมีรู้ไหมว่าขนมปังไม่เหมาะกับการกิน?" เพื่อนของหมีเข้ามาหา แล้วเพื่อนถามว่า "ขนมปังบนโต๊ะกินได้ไหม" ซึ่งหมีไม่รู้ว่ามีแมลงสาปวิ่งข้าม เขาพูดว่า "ได้มันกินได้" ที่พูดนี้เป็น "การโกหกหรือผิดพลาด"

กระบวนการในสถานการณ์การโกหกคล้ายคลึงกัน ต่างกันที่บรรยายว่าหมีเห็นเหตุการณ์ของการปนเปื้อน

เด็กถูกถามให้แยกแยะว่า Laura แสดงสีหน้าอย่างไร โดยเลือกจากรูปภาพขนาด 12x12 เซนติเมตร ของรูปหน้าเป็นกลางและรูปหน้าทางลบ ครั้งหนึ่งของเด็กในแต่ละกลุ่มอายุให้ รูปภาพ Laura ก่อนพวกเขาได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับหมี อีกครั้งหนึ่งถูกแสดงรูปภาพและได้รับคำถามหลังจากที่เขาได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับหมี

ผลพบว่าความแตกต่างข้ามกลุ่มอายุมีเล็กน้อย จำนวนความถูกต้องจากเด็ก 32 คน สำหรับกลุ่ม 3 ปี 4 ปี และ 5 ปี พบว่าในสถานการณ์ผิดพลาดมีจำนวน 26 22 และ 25 คน ตามลำดับ และในสถานการณ์โกหกมีจำนวน 23 25 และ 26 คน ตามลำดับ ร้อยละ 89 ของเด็กในสถานการณ์โกหกเลือกหน้าทางลบ ต่อการแสดงของหมีโกหก เด็กส่วนมากบอกว่าหมีผิดพลาดแบบไม่เจตนาไม่เป็นทางลบ มีเพียง ร้อยละ 37 เลือกหน้าทางลบให้กับหมีผิดพลาด

จากการทดลองที่สองพบว่าการใช้คำถามก่อนหรือหลังไม่มีผลที่ทำให้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสำหรับการทดลองที่สามที่ได้ให้เด็กแยกแยะระหว่างการทำผิดพลาดที่ละเอียดกับการโกหกนั้น ผลพบว่าเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่สามารถแยกแยะได้ถูกต้องโดยบอกว่าหมีในสถานการณ์ผิดพลาดที่ละเอียดทำผิดพลาด แต่ไม่เหมือนการทดลองแรกตรงที่เด็กเลือกให้การผิดพลาดแบบนี้ได้ผลการแสดงออกทางสีหน้าของผู้เหตุการณ์เป็นใบหน้าทางลบซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าความแตกต่างข้ามกลุ่มอายุมีเล็กน้อย

ในประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับการโกหกซึ่งศึกษาวิจัยโดย พจนีย์ สุระสว่างค์ (2535) ซึ่งศึกษาเรื่อง การโกหกของเด็กในช่วงอายุ 5 - 11 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายเปรียบเทียบการโกหกในกลุ่มเด็กที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และกลุ่มเด็กที่ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีระดับอายุต่างกัน รวมถึงเหตุผลในการโกหกในเด็กที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และกลุ่มเด็กที่ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีระดับอายุต่างกัน ศึกษาเด็กที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ในเขตชุมชน จำนวน 210 คน และชานเมืองจำนวน 210 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และกลุ่มเด็กที่ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ เครื่องมือวัดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านการมองเห็นตำแหน่งของวัตถุ กับแบบวัดการโกหกเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยสร้างจากสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กทั้งจากโรงเรียนและบ้าน ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับ บิดา มารดา ครู เพื่อน พี่น้อง และญาติ จำนวน 12 สถานการณ์ แล้วให้เด็กตอบโดยสมมติว่าเด็กเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้น และถามเหตุผล โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ดังตัวอย่างคือ ผู้วิจัยเล่าให้เด็กฟังว่า "น้ำฝนป็นตุ้จะหยิบตุ้กตา แต่ขณะที่ป็นตุ้อยู่นั้น มือพลาดไปโดนแจกันของคุณแม่หล่นแตก เมื่อคุณแม่เข้ามาเห็น และถามว่าทำไมแจกันจึงแตก" ผู้วิจัยถามเด็กคำถามแรกว่า "ถ้าหนูเป็นน้ำฝนหนูจะบอกคุณแม่ว่าอย่างไร" และถามเด็กคำถามที่สองว่า "ทำไมหนูจึงบอกเช่นนั้น" การให้คะแนนในคำถามแรก ถ้าเด็กตอบโกหก ให้ 1 คะแนน ตอบไม่โกหก ให้ 0 คะแนน ส่วนในคำถามที่สองจะไม่มีมีการพิจารณาให้คะแนนคำตอบ แต่ผู้วิจัยจะนำคำตอบของเด็กไปจัดกลุ่มเหตุผลและรูปแบบของการโกหก ผลการศึกษาพบว่า เด็กในสังกัดกรุงเทพมหานครอายุ 5 - 11 ปีกลุ่มเด็กที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางมีอายุระหว่าง 5 - 10 ปี กลุ่มเด็กที่ไม่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางมีอายุระหว่าง 6 - 11 ปี โดยจะหลุดพ้นจากการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางทั้งหมดเมื่ออายุ 10 ปี ในกลุ่มเด็กที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีระดับอายุต่างกัน มีคะแนนการโกหกที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเด็กที่มีระดับอายุ 9 ปี และ 10 ปี มีการโกหกมากกว่าเด็กที่มีระดับอายุ ต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในกลุ่มเด็กที่ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีระดับอายุต่างกัน มีคะแนนการโกหกแตกต่างกัน และเด็กอายุสูงกว่ามีการโกหกมากกว่าเด็กที่มีอายุต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่ากลุ่มเด็กที่ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางมีคะแนนการโกหกมากกว่ากลุ่มเด็กที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่า เด็กในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตปทุมวัน ซึ่งอยู่ในเขตชุมชน มีการโกหกมากกว่าเด็กในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตดอนเมือง ซึ่งอยู่ในเขตชานเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มเด็กที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง เด็กอายุ 5 ปี 6 ปี 7 ปี และ 8 ปี มีจำนวนคำตอบการโกหกต่อมารดามากที่สุด เด็กอายุ 9 ปี มีจำนวนคำตอบการโกหกต่อมารดาและญาติมากที่สุด เด็กอายุ 10 ปี มีจำนวนคำตอบการโกหกต่อพี่น้อง

มากที่สุด และในกลุ่มเด็กที่ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง พบว่าจำนวนคำตอบการโกหกของเด็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามระดับอายุ พบว่าเด็กอายุ 6 ปี และ 11 ปี มีจำนวนคำตอบการโกหกต่อครูมากที่สุด เด็กอายุ 7 ปี มีจำนวนคำตอบการโกหกต่อครูและบิดามากที่สุด เด็กอายุ 8 ปี และ 9 ปี มีจำนวนคำตอบการโกหกต่อพี่น้องมากที่สุด และ เด็กอายุ 10 ปี มีจำนวนคำตอบการโกหกต่อมารดามากที่สุด สำหรับผลของการจัดกลุ่มเหตุผลและรูปแบบของการโกหก ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลของการโกหกของเด็กส่วนใหญ่ในทุกระดับอายุ ทั้งกลุ่มที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและกลุ่มเด็กที่ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมตามแนวทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก อยู่ในระดับก่อนเกณฑ์ขั้นที่ 1 คือ เด็กจะเลือกทำพฤติกรรมเฉพาะที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นแก่ผู้อื่น และผลของการจัดรูปแบบของการโกหกพบว่า ทั้งกลุ่มที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและกลุ่มเด็กที่ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีรูปแบบการโกหกตามลักษณะการป้องกันตนเองของฟรอยด์ 3 รูปแบบ คือ การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง การขัดโทษ และการปฏิเสธ โดยพบว่า มีรูปแบบการหาเหตุผลเข้าข้างตนเองมากที่สุด

วัตถุประสงค์ ในการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเข้าใจการโกหกในเด็กอายุ 3 - 6 ปี ที่มีเพศแตกต่างกัน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเข้าใจการผิดพลาดโดยไม่เจตนาในเด็กอายุ 3 - 6 ปี ที่มีเพศแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการของความสามารถในการเข้าใจการโกหกในเด็กไทย
4. เพื่อศึกษาพัฒนาการของความสามารถในการเข้าใจการผิดพลาดโดยไม่เจตนาในเด็กไทย
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเข้าใจเจตนา และความสามารถในการเข้าใจการโกหก
6. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเข้าใจเจตนา และความสามารถในการเข้าใจการผิดพลาดโดยไม่เจตนา

สมมติฐานในการวิจัย

1. เด็กเพศชายและเพศหญิงจะมีคะแนนความสามารถในการเข้าใจการโกหก แตกต่างกัน และความสามารถนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุ

2. เด็กเพศชายและเพศหญิงจะมีคะแนนความสามารถในการเข้าใจการผิดพลาดโดยไม่เจตนา แตกต่างกัน และความสามารถนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุ
3. ความสามารถในการเข้าใจเจตนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเข้าใจการโกหก
4. ความสามารถในการเข้าใจเจตนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเข้าใจการผิดพลาดโดยไม่เจตนา

คำจำกัดความในการวิจัย

1. ความสามารถในการแยกแยะอาหารและน้ำที่ปนเปื้อน หมายถึง การที่เด็กสามารถบอกได้ว่าภาพอาหารหรือน้ำที่สกปรก ไม่สามารถรับประทานได้ และภาพอาหารหรือน้ำที่สะอาดสามารถรับประทานได้ ในงานวิจัยนี้ วัดได้จาก “แบบทดสอบการแยกแยะอาหาร และน้ำที่มีการปนเปื้อนกับอาหารและน้ำที่รับประทานได้”
2. ความสามารถในการเข้าใจการโกหก หมายถึง การที่เด็กสามารถเข้าใจว่าตัวละครในแบบทดสอบรู้ด้วยตนเองว่าสิ่งที่พูดตรงข้ามกับความเป็นจริง และพูดโดยมีเจตนาเพื่อชักนำใจให้ผู้อื่นเชื่อตาม ในงานวิจัยนี้ วัดได้จาก “แบบทดสอบการเข้าใจการโกหก”
3. ความสามารถในการเข้าใจการผิดพลาดโดยไม่เจตนา หมายถึง การที่เด็กสามารถเข้าใจว่าตัวละครในแบบทดสอบพูดโดยไม่รู้ความจริง แต่พูดตามการรับรู้ของตนเอง ในงานวิจัยนี้ วัดได้จาก “แบบทดสอบการเข้าใจการผิดพลาดโดยไม่เจตนา”
4. ความสามารถในการเข้าใจเจตนา หมายถึง การที่เด็กสามารถเข้าใจว่าตัวละครในแบบทดสอบมีเจตนาในการกระทำที่ให้เกิดความเสียหาย ในงานวิจัยนี้ วัดได้จาก “แบบทดสอบการเข้าใจจิตใจของผู้อื่นในด้านเจตนา”

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความเข้าใจในการโกหกและการผิดพลาดโดยไม่เจตนา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเข้าใจเจตนา กับความสามารถในการเข้าใจการโกหก และความสามารถในการเข้าใจการผิดพลาดโดยไม่เจตนา ในเด็กไทยอายุ 3 – 6 ปี ในกรุงเทพมหานคร
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนอายุ 3 – 6 ปี จำนวน 160 คน ที่ผ่านการทดสอบการแยกแยะอาหาร และน้ำที่มีการปนเปื้อนกับอาหารและน้ำที่รับประทานได้ และ

สามารถเข้าใจการรับรู้ของตัวละคร เกี่ยวกับการปนเปื้อนของอาหาร ในแบบทดสอบการเข้าใจการโกหกว่าตัวละครเห็น หรือ รู้ว่าอาหารมีการปนเปื้อน และเข้าใจว่าตัวละครไม่เห็น หรือ ไม่รู้ว่าอาหารมีการปนเปื้อน ในแบบทดสอบการเข้าใจการผิดพลาดโดยไม่เจตนา

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

3.1.1 อายุ แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

- อายุระหว่าง 3 ปี ถึง 3 ปี 11 เดือน จัดเป็นระดับอายุ 3 ปี
- อายุระหว่าง 4 ปี ถึง 4 ปี 11 เดือน จัดเป็นระดับอายุ 4 ปี
- อายุระหว่าง 5 ปี ถึง 5 ปี 11 เดือน จัดเป็นระดับอายุ 5 ปี
- อายุระหว่าง 6 ปี ถึง 6 ปี 11 เดือน จัดเป็นระดับอายุ 6 ปี

3.1.2 เพศ จำแนกเป็น เพศชายและเพศหญิง

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

3.2.1 คะแนนความสามารถในการเข้าใจเรื่องการโกหก

3.2.2 คะแนนความสามารถในการเข้าใจเรื่องการผิดพลาดโดยไม่เจตนา

3.2.3 คะแนนความสามารถในการเข้าใจเจตนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ด้านวิชาการ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทำให้ทราบถึงพัฒนาการความสามารถในเด็กอายุ 3 – 6 ปี ในการเข้าใจการแยกแยะการโกหก และการผิดพลาดโดยไม่เจตนา
2. ประโยชน์ด้านการประยุกต์ โดยนำผลที่ได้ ไปใช้เป็นแนวทางสำหรับ นักจิตวิทยา พัฒนาการและนักวิชาการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับเด็กในการที่จะทำความเข้าใจและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอายุ 3 – 6 ปี ในการเข้าใจการแยกแยะการโกหกและการผิดพลาดโดยไม่เจตนา
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป